

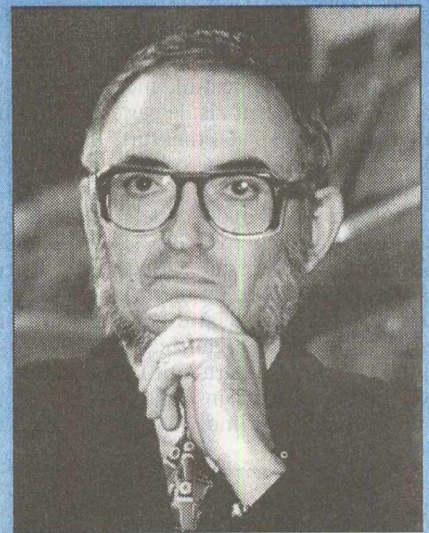
Luceafărul

JTi

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor
Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICI

Nr. 23 (747)
SALA DE LECTURĂ
Miercuri, 14 iunie, 2006

Este însă limpede că explozia consumeristă, impunând *vitrioterapia*, servind ca superficial liant integraționist va cunoaște și momente de recul; dincolo însă de dificultățile interne ale unor firme, de efortul lor de a oferi produse personalizate (pentru a stăpâni nișe de piață), o evidență pare suverană: *cultura consumeristă* a cucerit Planeta.

adrian dinu rachieru

leo butnaru

Și totuși, dincolo de legendă și iluzie, de exagerare și ambiție este imposibil să nu recunoaștem că destinele creatorilor, geniilor au cunoscut realități (și... irealități!) cu adevărat dramatice. Să ne amintim de aproape inimaginabilul paradox că lui Socrate i se pune în mână cupa cu otravă în cel mai luminat nucleu de civilizație, Atena.

pag. 19

meditații contemporane

Mărirea și decăderea
romanului occidental!

ion crețu

thalia

alina boboc

Un spectacol neconvingător

pag. 20

adrian g. romilla

De la arhetip la anarhetip

Studiile despre imaginar sunt la noi încă în faza de pionierat, în condițiile în care în spațiul occidental un Gaston Bachelard, un Roger Caillois sau un Gilbert Durand sunt deja clasici. Despre imaginar specialiștii în umanioare pot afla doar dacă se ocupă de discipline de graniță (antropologie, literatură comparată, istoria religiilor, hermeneutică) sau dacă se apleacă asupra lucrărilor dedicate special acestui segment de către autorii străini, traduse și la noi în ultimii ani într-un procent satisfăcător. Desigur, cine l-a citit aplicat pe Mircea Eliade sau pe Lucian Blaga, ca să dau doar două exemple destul de îndepărtate istoric și epistemologic, a putut lua un contact sumar cu ceea ce se numește, dintr-o perspectivă sau alta, arhetipologie, mitanaliză sau teoria simbolului. Dar, repet, e nevoie de o definiție mai clară a disciplinei imaginariului în concertul celorlalte discipline umaniste, dacă ținem cont de faptul că instrumentarul conceptual și metodologic cu care operează aceasta e extrem de util și de faptul că ipotezele finale ale unei analize imaginare au o largă bază interdisciplinară (psihanaliză, semiotică, hermeneutică, folclor, religie, literatură, istorie ș.a.), ducând uneori la rezultate revoluționare.

Lucrarea lui Corin Braga, *De la arhetip la anarhetip* (Polirom, 2006), deschide un larg orizont în această încercare de a clarifica un

cronica literară

domeniu deja consacrat dincolo de spațiul autohton și, în același timp, fundamentează o perspectivă hermeneutică prin care să poată fi analizate produsele culturale ale post-modernității. Oricum, titlurile sale anterioare (*Nichita Stănescu - Orizontul imaginar*, *Lucian Blaga - Geneza lumilor imaginare, 10 studii de arhetipologie*), ca și funcția pe care o ocupă în cadrul Centrului de Cercetare a Imaginariului din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” arată preocuparea autorului pentru acest mod de a interpreta opere, epoci și idei. Cartea are 11 capitole, acoperind un spectru larg de probleme, de la geografia simbolică și „gândirea vrăjită” care a dus la constituirea imaginii lumii pe hărți până la „mistica unitivă” a lui Giordano Bruno, valențele astrologice și magice ale pieselor lui Calderón de la Barca și dihotomia suflet-spirit în romanele lui Thomas Mann. Demersul universitarului clujean pornește de la intenția de a trasa limitele actuale ale comparatismului ca metodă de lucru în științele umane, tocmai pentru a-l redefini în relație cu direcțiile noi din teoriile imaginariului. Astfel, în opinia sa, comparatismul actual a depășit dimensiunea pozitivistă și factuală îngustă, cu scopul reductiv de a decela influențe, imitații și importuri de teme și forme. Astăzi, comparatismul și-a înglobat cercetările genetice și tipologice pentru a degaja invariantii, arhetipurile culturale, miturile și simbolurile recurente, care trec dintr-o cultură în alta, dar care există dincolo de granițele unei epoci sau ale unui domeniu. Rezultatele unei astfel de analize sunt inaccesibile specialiștilor în unul sau în

altul dintre compartimentele stricte ale unei singure discipline (istorice, geografice, lingvistice sau poetice). De asemenea, comparatismul actual nu trebuie să mai trăiască cu spaima lipsei unui certificat de competență în limbi vechi, istorie, arheologie, teologie sau filologie. „Competența și performanțele comparatistului nu vizează așadar informațiile, «cărămizile» preluate de la alți specialiști (chiar dacă, atunci când e nevoie, când se află în zone neexplorate, comparatistul poate produce și el «cărămizi»), ci orizontul său de orientare printre «producători» și capacitatea de selecție a celui mai amplu, corect și adus la zi material prefabricat, precum și clarviziunea și intuiția sa în trasarea liniilor generale și abilității sale de arhitect în construcția unor ansambluri transfrontaliere”. Cu alte cuvinte, el va putea combina metodologii aparent divergente sau va putea lansa el însuși metodologii pornind de la rezultate particulare ale căror autenticitate o consideră incontestabilă, pentru a putea decupa „biografii” ale unor toposuri imaginare situate între disciplinele deja cunoscute, dar cuprinzându-le sub o aceeași boltă.

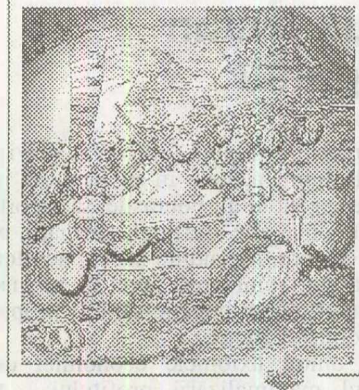
Mă voi referi aici doar la ultimul capitol al cărții, cel care dă titlul și care se constituie în armătura ideologică pe care se sprijină celelalte analize din lucrare. Remarc doar extraordinara abordare „psihogeografică” din primele cinci capitole, conturând succesiunea de invarianti ce a dus, de-a lungul unor epoci și a unor paradigme imaginare, la întregirea cartografică a ceea ce astăzi numim *imago mundi*. Cele 30 de planșe din finalul cărții completează fericit demersul autorului, oferind un sprijin documentar coniecturilor formulate.

Capitolul *Arhetip, anarhetip, eschatip* definește trei concepte formale prin care pot fi privite, în ansamblu, creațiile umane. Cele trei concepte ar fi capabile, în opinia autorului, „să descrie macrostructuri și arhisceme” care să deseneze o morfologie relațională și funcționalistă a oricăror fapte de cultură umană. *Arhetipul* e cel mai vechi și, totodată, conceptul ce a primit cele mai diverse accepțiuni (metafizic-platonician, psihanalitic-jungian, religios-eliadian etc.). Rezumând, Corin Braga îl definește ca „o structură care se organizează în funcție de un model unitar și centrat”. În acest sens, „o operă arhetipală este o operă în care se regăsește un scenariu cuantificabil, ce poate fi identificat în opere similare, alcătuiind un fel de osatură, un tipar genetic al întregului grup de opere”. E accepțiunea clasică a termenului, cea care, într-o formă sau alta, poate da seama de temele literaturii, de constantele istorice și comportamentale, de simbolurile religioase sau de altă natură. *Anarhetipul* e antitetic și totodată complementar *arhetipului*. Definierea sa pornește de la teoria platoniciană a Ideilor, conform căreia „multiplicitatea lumii empirice este rezultatul unui mimesis ontologic, al unei reduplicări materiale practic ineputabile a stocului de modele esențiale”. Așa cum îl arată și numele, *anarhetipul* se comportă anarhic față de ideea de model central, originar. „Structurile anarhetipice sunt structuri în care componentele se relaționează anarhic, evitând sistematic imitarea vreunui model sau integrarea într-un sens unic și coerent”. Spre deosebire de opera arhetipală, care are un schelet organizator, de la care ea se ramifică

infinit și centripet, opera anarhetipală formă deschisă, prelungibilă, independent un centru de gravitație și al cărei sens e trifug. Opere anarhetipale sunt, de exemplu, romanele moderne de tip Joyce sau Corin Braga, colecții de legende ca *1001 de nopți* corpusuri de texte precum narațiunile ca reșți. E de spus, însă, că în canonul occidental intră mai ales opere arhetipale, cel puțin târziu, în modernitate. Abia disoluția postmodernă favorizează fuga de centru și polifismul structural al operelor. *Eschatipul* e structura care configurează un topos imaginar la sfârșit, în urma constituirii corpusului de texte și în afara unei intenții clar precizate, cazul ciclului Mesei rotunde, în care simțul Graalului atrage atenția abia într-un stadiu târziu. O dată încheiat ciclul, creativi schemei pare a se autopeuiza și specia literară se stinge. „Dacă structura arhetipală de un ansamblu depinzând de un model unitar central, eventual preexistent și generator al structurii anarhetipale descrie un ansamblu care evită patternul și evoluează liber, anarhetipul, atunci mai există, iată, un al treilea tip de structură, în care componentele se născ și se deschițănd treptat un pattern. Aceste structuri

Corin Braga

De la arhetip la anarhetip

avea o orientare teleologică, ele nu pornesc de la un arhetip, ci tind să se organizeze către sfârșitul existenței lor. În cazul lor, adevărul este imposibil de ghicit cu anticipație sau de decelat logic modelul spre care se îndreaptă. Problema e că, o dată fixat de tradiție și răsunet, de analize de manual, *eschatipul* începe să funcționeze ca un *arhetip* pentru noi corpuri de creație, dând impresia de model central, de schemă imaginară stabilă. Și invers, operele încep să-și piardă structura arhetipală în momentul în care fascinația pentru un anumit scenariu se estompează și în momentul în care tradiția nu mai exercită un rol normativ. În alte cuvinte, cele trei concepte funcționează complementar, chiar dacă unul sau altul este specific mai degrabă unei epoci decât altor epoci cum sunt *arhetipul* și *eschatipul* pentru clasicism, *anarhetipul* pentru modernitate și postmodernitate.

Triada conceptuală a lui Corin Braga este discutabilă, desigur, dar nu i se poate contesta funcționabilitatea în cadrul hermeneuticii contemporane și a comparatismului actual atâta vreme cât deconcertante pentru cei cărora le este interesant direcțiile teoretice fundamentale. Posibile direcții da, iată, excelența lucrării a universitarului clujean.

Gigantic e trupul fetei

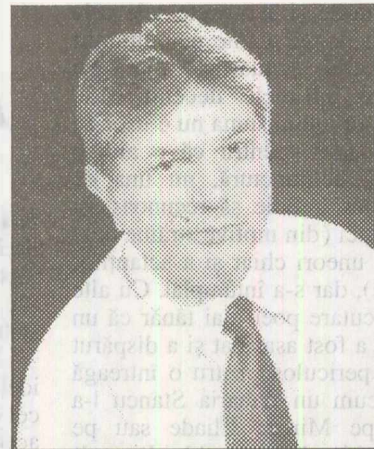
Gigantic e trupul fetei, l-am pescuit din apele mării cu o cange,
L-am tăiat felii și am mâncat din el trei săptămâni, i-am
Băut sângele, am chefuit și am povestit amintiri porcoase
Sânii i-am pus deoparte, două globuri de silicon, îi vom găti
Cu mărar mult, cu legume cu kiwi. Părul ei iarbă de mare

flutură pe catarg
Solzii ei împodobesc puntea, înotătoarea ei verde ține cârma,
Doar sexul ei roșu și cald stă între noi ca un măr al discordiei
Suntem gata să scoatem cuțitele, să scoatem săbiile,

să scoatem pistoalele,
Să ne omorâm între noi. Mai bine îl punem în vitrină,
îl jucăm la zaruri

Câștigătorul îl va monta într-un pat imens, ne vom ușura
Trei câte trei, vom cânta va fi ca în vremurile bune,

Lilly Marlene.

mircea florin șandru

Sunt un ornitorinc

Azi ai ouat, două săptămâni vei cloci, va ieși un pui
Și îl vei hrăni cu lapte. Mi-a crescut plisc,
Mi-a crescut blană, mi-au crescut pene,
mi-au crescut pielite între degete

Dumnezeu se joacă cu noi. Plec la cruciada păsărilor,
Plec la cruciada mamiferelor. Îți voi pune centura de castitate
Nu vreau că altcineva să-ți lingă târțița, să-ți ungă cloaca
Să rupă patul cu tine. Nu vreau ou străin. Voi avea armură,
Voi avea spadă; cu sânge rece voi străpunge cărnuri,
Cu sânge cald voi acoperi flamurile;

seara voi adormi lângă bivuac
Grămezi de aripi, grămezi de pulpe, grămezi de piepturi,
grămezi de ghiare

Vor străluci pe mlaștina înstelată. Îți voi trimite scrisori
Cheița lacătului dintre picioarele tale e la mine.

Sunt un ornitorinc

Nu vreau ca altcineva să-ți lingă târțița, să-ți ungă cloaca,
Să rupă patul cu tine. Nu vreau ou străin.

Înconjurat de dicționare ca de Tablele Legii

Înconjurat de dicționare ca de Tablele Legii
De manuale de bună purtare, de reviste de modă
De ediții critice, de ghiduri

Ale căilor rutiere, de antologii
Ale poeziei fracturiste, de
Romane postmoderne, de broșuri
Ale bunului cetățean

Înconjurat de cărți, cărțile
Înconjurat de ziduri, zidurile

Înconjurat de vilele noului cartier,
Înconjurat de comete, de transatlantice,
De calorifere care cântă „Candle in The Wind”,

De cazane de supă din care ies aburi
Înconjurat de păsări care fâlfâie la fereastră,
Înconjurat de propria-mi carapace
Pe care nu o mai zgârie nimeni

Trăind pe această parcelă ce mi-a fost dată,
Pe această parcelă ce întruna se îngustează
Voi cultiva cactuși,

Voi ucide cu blânda mea carabină lupii și porcii
Voi face copii,

Voi ieși zilnic în stradă să cumpăr lapte
Voi trăi până la ultima răsufflare
Voi scrie până la ultima răsufflare.

Dacă simți că ai trăit degeaba

Lucrurile pot fi de-ndată atinse, ținute, părăsite
Se pot transforma unele într-altele
Floarea poate deveni automobil, femeia
Un gândac de bucătărie. Nu există un scamator
Care face felurite trucuri, ci lucrurile, ele însele
Au această putere de schimbare. Fă-le să lucreze pentru tine,
Toarnă-le în forme noi, găsește cheia
Prin care poți desface cuvintele
Există undeva un ventilator care le împrăștie
Și altundeva o pâlnie care le suge
Între aceste două puncte, în vârtej, ești tu
Ia un crocodil și fă-l iepure, ia
Un iepure și fă-l salcâm, ia un salcâm
Și fă-l fereastră. Dacă simți că ai trăit degeaba
Schimbă-ți numele, ascunde-te în munți
Fă-te păstor și rătăcește cu turmele
În cele din urmă, când îți simți sfârșitul,
Urcă oile la cer, mergi și tu odată cu ele
Acolo te vei numi Petru sau Ioan, sau Emanuel,
Sau Iov, sau Iacov, sau cine știe cine.

Din trei mii de poeți - unul singur

Acesta e adevărul, bunii mei frați
Un deceniu alege din trei sute de poeți
Unul singur
Auziți zgomotul marilor jocuri, monedele zbârnâie
Cap-pajură, cap-pajură, cap
Priviți, crupierii împart cărțile, împing acul ruletei,
Faites vos jeux, rien ne va plus. Priviți, *magister ludi* ține mâna
Suspendată în aer, cu cealaltă ține Tratatul de Poetică
El stă în fața urnelor: două sute nouăzeci și nouă de bile negre
Și una singură Albă
În fața noastră un câmp imens, alergăm
Ca un nebun forfotește sângele
Scriem ziua și noaptea
La capătul câmpiei - Dicționarul Enciclopedic
Cu o singură filă liberă, de aceea vă spun
Nu vă supărați pe Critic, el atât poate striga:
Cap-pajură, cap-pajură, cap
Fiți liniștiți bunii mei frați
Unul din noi dacă piere, altul, tuns soldățește
Intră în arenă cu poezia sub braț
Acesta e adevărul, bunii mei frați, un secol
Alege din trei mii de poeți
Unul singur.

Mai ușor e să făptuiești precum altul decât să gândești precum altul.

Nu așa-zisa banalitate ne trădează, noi o trădăm, refuzând sau nefiind în stare o adânci (fiecare loc comun e ca un sol d în care totuși se poate săpa o fântână).

Inteligență care momeste, așa cum râma n cârligul undiței atrage cu viclenie stele.

Ceea ce numim inteligență poate uncori știne falsul, ceea ce percepem ca virtute - ciodată.

Iubirile nerealizate: nici realitate, nici țtune, ci entități nemântuite aidoma sufleor din Limb.

„Dumnezeu nu poate fi contemplat în ara unei ființe concrete și e văzut mai bine ființa umană decât în oricare alta“ (roverb sufrit). Să adaug oare că și-n cea imală? Sunt neîndoios semeni care vor telege că-L putem contemppla și prin ijlocirea necuvântătoarelor pe care le bim...

memorii

O voluptate rafinată. Să ții în mână un mentariu (favorabil) asupra scrisului tău, cărui lectură integrală s-o amâni ori... să n-mai faci niciodată.

5 mai 2005. Văzut la tv. filmul **Vedere : ansamblu** (SUA, 2003, rgia Robert ltman). Aproape în întregime un ingenios ectacol de dans. Dansul: o combinație tre arte mult deosebite, între muzică, cea ai abstractă, și plastică (aici o plastică a ipului), cea mai concretă. O tensionată nai mult decât armonioasă, întrucât tervine tensiunea la vedere a musculaturii) cercare de armonizare a extremelor.

„Și valoarea cuvântului s-a trivializat. oblema comunicării nu constă azi doar în ptul că se procedează la o delapidare a levărului, ci și în faptul că proprietatea și ,presivitatea termenilor nu mai au greu-ica de altădată. În era comunistă... orice ivânt valora destul ca să decidă asupra eții sau a morții unor oameni. Acum pot fi ordate în scris și subiecte foarte dificile, rect dinamitate, dar, într-un context marcat e abundența informațiilor și de nevoia de vertisment, mai nimeni nu se sinchisește

O dorință nebună

gheorghe grigurcu

de ele“ (Ryszard Kapuscinski).

Scriitorule, înscenezi ceea ce crezi și crezi ceea ce înscenezi. Care e diferența?

O milă rece ca gheața. O iubire mâncată de teorie precum de lepră.

Nume frumos precum o prevestire favorabilă.

Un acrobat al Destinului.

Așa cum o pasăre își construiește cuibul din materiale diverse, luate din locuri diverse, un scriitor își poate culege informațiile și impulsurile scrisului de oriunde le poate găsi (inclusiv din almanahuri, ziare, emisiuni audio-vizuale, reclame etc.).

„Unde va merge cel ce va fugi de la fața lui Dumnezeu? Merge ba într-o parte, ba în alta, asemeni celui ce caută locul fugii sale. Unde vei merge, unde vei fugi? De vei fugi de El, fugi chiar la El. Fugi ca să I te înfățișezi, nu ca să I te ascunzi, căci nu poți să I te-ascunzi, ci numai să te dezvălui“ (Sf. Augustin).

Cât e de greu să scrii despre lucrurile cele mai simple! Să te-asezi tu însuți la treapta unor propoziții de abecedar sufletec! Și, cu toate acestea, de-acolo purcede scrisul tău!

Unii oameni nu pot trăi cu adevărat decât renegați de realitate. Indezirabili ai preaputerniceii sale domnii, trăiesc, sărmanii de ei, atât cât pot în „irealitatea imediată“.

„Cine acceptă scopul, scuză mijloacele“ (Troțki). Din păcate, asta e devisa supremă a totalitarismelor. Dar mijloacele sfârșesc nu doar prin a compromite scopul, ci și prin a-l cufunda în uitare, a-l desființa. La un moment dat, mijloacele funcționează singure. Mijloace fără scop!

Promisiuni nebune de fericire care trec dincolo de ele însele, se dizolvă într-o fericire fără trup, eterică. Din păcate, doar în fracțiuni infime de timp, în secunde...

Transcendența: o supraformă.

Neîmplinirea te conservă. Îți dă de la un punct sentimentul dulceag al unei vârste fără vârstă.

Solitudinea autentică nu e, cum s-ar părea, o convorbire cu tine însuși, ci una cu Lumea, cu totalitatea, cu esența. Sau măcar aspirația unei asemenea convorbiri grandioase.

„Într-o țară, ca România, care nu a cunoscut democrația adevărată, spiritul civic nu s-a putut forma. Românul - au spus-o și alții - nu are perspectiva rezolvărilor de ansamblu; se gândește cum să-și aranjeze treburile sale: o relație personală, un cadou etc. În loc de a cere socoteală politicianilor mincinoși (cei 15.000 de specialiști, reducerea impozitelor etc.), românii aleg, cu capul plecat, soluții de supraviețuire individuală, câteodată umilitoare. Unii pleacă să culegă căpșuni în Spania, alții se angajează - ca odinioară mercenarii - să meargă în Afganistan sau Irak. Deîndată ce au strâns suma așteptată, vin acasă și se integrează unui sistem putred. Mă tem că românii sunt o națiune obosită, sleită, epuizată, de la care nu mai este nimic de așteptat. Am părăsit calea marilor fapte în istorie. Cei mai mulți se bucură de manele sau emisiuni cretine de televiziune. Câțiva - avizi și șmecheri - se cațără pe scara politicii. Așa cum evoluează lucrurile la noi, vom fi o sinteză între Africa și America Latină. O țară cu adevărat europeană, categoric nu! Tinerii noștri au de ales între manelizare, resemnare și rinocerizare (ca în piesa lui Eugen Ionescu), dacă nu vor face nimic pentru a impune o cotitură în evoluția societății românești. Istoricul privește, prin profesia lui, spre trecutul pe care îl studiază. Totuși, ca orice om, este interesat de viitor. Mie, unuia, el îmi apare în cele mai negre culori“ (Florin Constantiniu).

O dorință nebună: cea de-a te conserva. Adică de-a fi ceea ce ești oricum. E ca și cum ai încerca să-ți pipăi chipul în oglindă.

De la o vreme nu mai poți merge înainte decât sacrificându-te mereu, călcând pe propriul tău cadavru.

1) O Mihai Teclu) ditura Azero

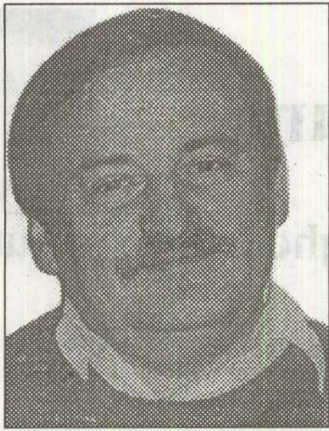

2) Pionul otrăvit (Virgil A. Popescu) Editura Universitatea Craiova

3) Anotimp amânat (Ion Haineș), Editura Fox Design

Ștefan Jurcă

Dragă Stela,

Sulițe fierbinți pe cerul proaspăt curățat de nori ne întâmpină de dimineață, câteva zile vom simți sub tălpi asfaltul fierbinte și aerul purificat al culmilor de conifere, soarele și apa ștrandului. Cerul de iulie, cerul de-acasă înveșmântat în azur și mireasma de fagi care adie dinspre marginea pădurii unde am cules ciuperci, călcând cu sfială, ca într-o țară mirifică, să mă întâlnesc cu relieful dintâi, cu locurile copilăriei. Cu valea seacă plină de mormoloci și broaște. Un dig clădit din țărături desprinși cu sapa din hotarul țarinii pentru a se aduna apă bună de scăldat. Mergem grăbiți până la Prăjești întrucât nu

cerneală proaspătă

Știu cu precizie ora la care trece cursa spre stațiune. Stația este peste drum de căminul cultural. Întind șoferului bani pe care-i refuză. Stațiunea e plină de prospețime, ne grăbim să găsim locuri de cazare, însă efortul nostru este zadarnic. Vilele de pe coline sunt renovate recent în dulcele stil roz-rococo, mi-e imposibil să ți le descriu. Intrăm în curtea vilei, o statuie a unei barone și încă una, parcă geamă de cealaltă parte a aleii. O inscripție - *aegus* sau *aeqvus*, niște săgeți pe frontoanele care simbolizează blazonul fostului proprietar. Căutăm grota izvorului, pe undeva pe aici trebuie să existe niște bănci din lemn pe care ne așezăm cuminiți până ce mama despacheta mâncarea adusă de-acasă. Izvorul răzbate prin stîncă pe o distanță de un kilometru, apa-i rece ca gheața. Grota e împrejmuțată cu un gard de sârmă și este tratată pentru că a devenit izvor termal, unica șansă devine cea la unchiul în localitatea vecină. Pornim în amurgul de iulie, căldura asfaltului ne atinge plăcut tălpile dormice de mișcare. În dreapta valea îngustă argintie, în stânga grădinile cu porumb. Când ajungem e aproape întuneric, în fața porții închise așteaptă două vaci. Vecinii ne spun că gazdele vor veni curând pentru că sunt la ovăz, undeva pe aproape. Femeia dă de mîncare la pui, îi numără de mai multe ori, apare și unchiul. Închinăm un pahar de rachiu, apoi femeia ne pofteste la masă. Noaptea mă trezesc fript de sete. Prin fața casei bolborosește valea. Dimineață curată și însorită. Caut casa memorială a sculptorului Gheorghe Groza, dar aflu că a fost demolată. Scrie-mi pe ce dată avem

examenul la „Mașini electronice de calcul“. Anișoara a plecat la părinți. Sunt singur, aștept luna septembrie să-mi dau examenul restant. Poate ne întâlnim. Scrie-mi.

Dorin.

Dorin,

Am fost azi la universitate, n-am nici o știre, examenul tău de mașini e totuși în 7. Deja au început să mișune studenții, se pregătesc pentru examene, sesiunea începe în 26 august. În laboratorul de mașini nu e nimeni, în nimeni incluzându-se lectorul și asistentul. Partea administrativă fiind încheiată, ar trebui să sfârșesc onorabil scrisoarea, așa cum onorabil am început-o. Dar vezi, ne cunoaștem totuși destul de puțin și vara asta ne-a ajutat să uităm și ceea ce știam unul despre altul. În astfel de cazuri cauți să ghicești, dintre sutele de imagini posibile, pe cea pe care celălalt a ales-o spre a te înveșmânta. Niciodată nu vrem să dezamăgim. Ce aș putea să-ți scriu despre oraș? E cald, e hărmălaie, în fiecare zi bat tunurile pentru defilare, adolescenții se perindă în haine albastre de uniformă și umplu orașul de semințe de dovleac, apoi gărzi patriotice, fanfare și repetiții, repetiții.

Despre mine? M-am tuns, în rest mi se pare că viața pe care o duc e atât de obișnuită încât, cum toată n-o pot îngămădi aici, iar piscuri nu pot alege, n-am nimic de scris despre ea. Iar cum schimbul acesta de scrisori este probabil unic, e inutil să te întreb ce faci. N-am să aflu oricum până-n toamnă și de altfel mi-e destul de ușor s-o ghicesc. Niciodată în vacanțele astea mari nu se întâmplă nimic cu adevărat deosebit, dar totul rămâne în amintire ca însăși vara.

Stela.

Dragă Dorin,

Sunt în continuare îngrijorată în legătură cu locul meu de muncă. Am primit o scrisoare de la Georgiana care m-a agitat și mai mult. În rest, sper în continuare.

Anișoara.

Dragă Anișoara,

M-am bucurat mult de rândurile tale și îmi pare rău că nu am putut să-ți scriu mai din timp, dar cauzele vor fi elucidate pe parcurs. Te rog să-mi scuzi scrisul, m-am tras la verde, asta înseamnă speranță și zău că ai nevoie de cantitate mare, chiar

Epistole

industrială, pentru că trebuie să te ții bine continuare, vei afla o serie de vești mai pu plăcute pentru tine, în orice caz unele bom. Ca să nu te fierb, pot să-ți spun că la distir Eltim nu prea sunt șanse de angajare. Problema e deja serioasă. Eu am fost cu N în iulie și ne-a spus să venim la întâi augu. Am fost și la acea dată și ne-a zis, verde față, că nu au disponibilități de angajare. (nu mai au locuri, dar să mai încercăm la u septembrie, că poate mai intervine ceva în timp, poate mai pleacă cineva, prin urma așadar... Omului i-a fost milă de noi, ne lăsat o cât de mică speranță, să mai tră măcar o lună liniștiți, să avem o vacanță plăcută cum de altfel ne-a și urat. Dar nu sigur că după vacanță se rezolvă angajarea noastră. Acum urmează un fapt surpriză, pentru că eu, dacă am văzut că se tot amână am apelat la tata, așa că am mers și am o probă, am reușit și acum umblu pentru angajare. Aici la uzină mi-au dat o piesă, arbore cu o roată dințată să-l desenez la sca și cu cote, cu toleranțe, sisteme de toleranțe cu detalii, cu secțiuni. Pot spune că m-a descurcat bine, pentru că păreau mulțumit. Oamenii sunt foarte simpatici, e un birou destul de mic, intim, un șef de treabă. Crede că mă voi obișnui repede. Mi-a trebuit negație de la Eltim. Viorica s-a mărită sîmbătă, acum e proaspătă doamnă. Ai rămas tu și Nuți pe dinafară. Diplomele primim prin ianuarie, de bani n-am au nimic. Cu Doru tot ca mai înainte, amici fără pretenții. Poate că este mai bine așteptându-l. Transmite-le numai bine alor tăi și anunță-mă ce ai de gând și treci pe la mine.

Georgiana.

Dragă Anișoara,

O să ți se pară ciudat că încep această epistolă atât de repede, n-au trecut decât două zile de când ne-am despărțit și iată-mă în fața foii de scris. Aș fi nedrept cu tine dacă nu aș mărturisi că dorul de tine mă răzvrătește, dar poate și nevoia de a scăpa de singurătate. Suntem căsătoriți de două săptămâni, am stat împreună efectiv puțin, nici măcar luna de miere n-am făcut-o împreună. Nici faptul că tu nu mai ai concediu n-ar putea însemna o piedică, ai putut rămâne în concediu fără plată, eu n-am nici o ambiție de-a face carieră, așa că aș putea amâna începerea serviciului. Sunt totuși fiecare la locurile noastre, desigur provizorii. Provizoriul ne caracterizează doar o vreme încoace, nu mi-e ușor să recunosc dar acesta este adevărul. Vremea asta

coace însemnând vreo zece ani de viață pe re i-am risipit cu voia, dar mai mult fără via noastră. Mă cunoști de destulă vreme, n fost zilnic împreună după cursuri și minari. Știi bine ce eforturi a trebuit să fac și rămâi lângă mine până ce termin cultatea. Au fost clipele cele mai minunate în viață, singura etapă a vieții când am mțit că am un rost pe lume. Cum să începi viață nouă între necunoscuți? Să nu ai la ne spune „bună ziua“ pentru că, pentru digeni, vei rămâne un venetic. Prietenii și olegii s-au împrăștiat care pe unde, să nu ai zic de colege, știu că nu te interesează. A Tortișoara mi-am găsit liniștea și mi-am icut noi prieteni când nimeni nu mai credea n mă voi ridica vreodată din noroiul în care n fost ajutat să ajung. De ce am renunțat la tptă atât de ușor? De afară larma copiilor izbate până aici, trebuie să-ți scriu tot ce ândesc, ca nu cumva să mă răzgândesc. Rivulus mi se pare monoton și cenușiu, amenii beau mult poate pentru că n-am juns să cunosc lumea așa cum este ea, ceea e întâlnește eu pe stradă și în crâșme nu-mi atisface de loc ambițiile. Se plâng de boli de are nici n-am auzit: viermi la ficat, pietre la nichii, chelie și carii dentare. Mi se par iutăcioși. Orașul s-a dezvoltat uimitor, și-a iărit populația de cinci ori în zece ani. Cei ai mulți au fost mineri, apoi metalurgiști, -a construit enorm. În blocul meu iajoritatea sunt dintre cei demolați și mutați n bloc. Chiar la capătul blocului nostru e o asă pe jumătate demolată, până la șosea e oroi, când ajung la serviciu, merg cu imătate de ceas mai devreme și primul ieru pe care îl fac merg la toaletă și-mi spăl antofii de noroi. Singurul lucru de care mă ucure este acest apartament, păcat că nu am ică apă caldă. Am făcut curățenie, mi-am umpărat un recamier, două fotolii și o răsută, cărți nu am decât cele cumpărate ecen. În oraș nu ies decât pentru a-mi umpăra alimente, noroiul mă scârbește. Fine că am apartament, că nu mai suportam ă locuiesc la vărul tău. Drumul de la gară ăună acasă este cel mai insuportabil. Niciodată n-ai avut ocazia să mă conduci la ra unu din noapte, să te întorci obosit și

urmărit de gânduri că dimineța vei ajunge la timp la slujbă. Afară e un timp mizerabil, s-a topit zăpada, e noroi, cade lapoviță sau altceva umed și rece. Vecinul de deasupra face mult zgomot, am luat umbrela și am bătut în tavan, eram atât de nervos încât mi s-a rupt în două. Am rămas și fără ea și știu ce mult țineam la umbrela mea automată. Ți-am căutat serviciu la un institut de Proiectări, mi s-au dat speranțe, dar eu nu cred în mormolocii ăștia. Oricum, am lăsat o cerere de transfer. Voi continua să-ți scriu nimicuri, mi-e greu să mă despart de gândul care mă leagă de tine. Mi-am cumpărat scrumieră, hârtie igienică, o râșniță de cafea, una pentru piper. În librării n-am văzut nimic deosebit, am cumpărat un exemplar din **Ființa istorică** a lui Lucian Blaga. Pe drum e multă apă. M-a întrerupt o bătaie în ușă, poștașul mi-a adus două scrisori de la Jean, pe una e notat „retur“, iar pe cealaltă „plecat definitiv din localitate“. Erau scrisorile mele expediate lui. Mi-am făcut un ceai, dacă n-ar fi noroiul ăsta m-aș fi plimbat un pic, dar așa m-am apucat de scris și scriu până obosesc. Am încercat să intru în lumea artistică, dar după câteva zile m-am convins că și aici e ca și acolo, adică peste tot o armată de ambițioși care vor binele creației. Este nevoie de cei mulți, de baza piramidei pentru a pregăti terenul pentru cel care va să vină ca un fel de Mesia. Încă nu mi-e clar ce am de făcut, însă știu că voi lupta să fim alături. O telegramă mi-a adus o știre tristă, de altfel telegramele nu aduc decât vești triste. Am plecat spre casă cu acceleratul de noapte. Timp infect, cât am stat până la plecarea trenului a plouat încontinuu, ca din găleată. Am adormit până în zori hurducat de tren. Acasă era tata și frate-meu. Am încercat să mă odihnesc, dar n-am izbutit să adorm. Cât de frumos era Denisul când te așteptam la autogară să vii din Tortișoara. Au înflorit vișinii și liliacul de lângă fântână. Mi se părea că re trăiesc un vis. M-am dus în piață, elevi și navetiști, muncitori de la țară mergeau în pălcuri. Ai sosit și tu după două ceasuri, casa s-a luminat încât, doamne iartă-mă, parcă am uitat pentru ce am venit acasă. Bunica, acoperită cu un giulgiu brodat de mama, era pregătită de plecare în camera mare, cameră în care n-a dormit niciodată, pentru ultima oară am văzut-o acum vreo opt luni. Am început să bat câmpii... Dovadă că ceea ce-ți scriu despre orașul Rivulus nu-i o minciună, iată un fragment din ziarul local. „Cartierul nu este definitivat, încă se mai construiește, mai sunt grămezi mari de pământ care, am aflat de la primărie, vor fi îndepărtate. Nu peste tot locatarii au curățat spațiul din jurul blocurilor deși locuiesc în ele de multă vreme.

O acțiune de strângerea bolovanilor și de curățire a terenurilor, la care să participe chiar și copiii, ar fi binevenită. Altfel arată locul când e curățat și înfrumusețat“.

Cu drag, Dorin.

Dorin,

Mi-e frică pentru momentul când vom fi nevoiți să plecăm, să acceptăm ideea că nu mai ai nevoie de mine. Sunt trei săptămâni de când trăiesc pentru tine, zile pline de bucurie. Te iubesc din tot sufletul meu de femeie înfrântă de zeci de ori și de sute de ori, nu pot înțelege de ce tocmai când omul este mai fericit intervine momentul durerii, al

răscrucii. Pentru că în orice iubire există un moment de răscruce și este nevoie de multă putere de înțelegere și voință pentru a rămâne alături de omul drag. Dar de unde sâmburele de îndoială? N-ai mai putea face față unei noi lupte, unei noi înfrângeri. Sunt un caracter fragil, n-am forță să țin cu mâinile sau cu dinții o iubire care mi se refuză. Nu pot convinge decât cu dragostea. E singurul meu argument.

Dragul meu, poate mă fac cu greu înțeleasă, asta este, nici eu nu știu bine ce se petrece cu sufletul meu, aici îmi deșart sufletul cu toată sinceritatea și n-am timp de-a raționa. Mi-e infinit de greu să cred că și noi vom ajunge la momentele care duc la ruptură. Mi-ai pătruns în suflet și în gând, în lacrimă; ești singura bucurie pe care o am după furtuna amară care m-a răscolit, mi-ai adus căldură sufletească, înțelegere, bunătate și o iubire nemărginită; la anii mei nu este oare normal să tânjesc după dragoste? Ce este dragostea? Să fie această beție a sufletului, această neliniște și dorință de-a te ști aproape și al meu?

Timpul mi se pare zgârcit cu noi - aș vrea să fiu mereu cu tine, să am vreme să te văd, să te simt. Oare de-am fi mereu aproape dorințele mele nu s-ar atenua? Da, orele noastre trec

prea repede, de ce? Cine m-ar putea înțelege și ajuta să rămân aproape de tine?...

21 iulie... la strand,
Anișoara.

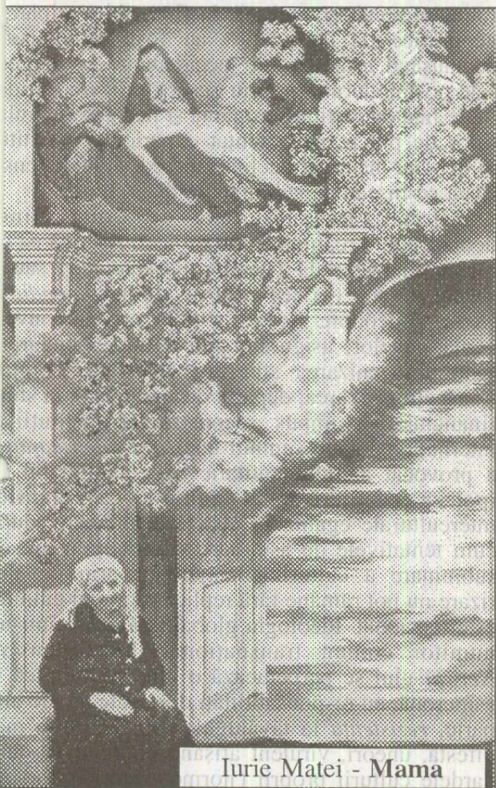
cerneală proaspătă

Azi n-o să te văd decât peste douăsprezece ore, cum să comprim timpul să treacă mai repede? Și nu vom rămâne împreună decât foarte puțin. M-am trezit cu tine în gând și-mi era ciudă că n-am nici o posibilitate să ajung la tine mai devreme. De-ai ști ce mult vreau să fiu cu tine. Și totuși mi-e frică nu cumva prezența mea să te descurajeze. Mă gândesc că orele acestea de pauză, de absență sunt poate binevenite, avem distanța necesară să reflectăm unul la celălalt. Te iubesc nu pentru că ești bun, tandru, înțelegător, cald, sincer, dulce, frumos, ci pentru că tu îmi aparții. Te iubesc pur și simplu pentru că te iubesc, asta nu cere explicații. Ceea ce simt pentru tine are puterea de-a mă face o femeie fericită, dar eu știu că după fericire urmează căderea.

Câteodată închid ochii și-mi imaginez că nu mai suntem împreună, apoi îmi spun că așa ceva nu se poate întâmpla. Dar nu pot scăpa de obsesie. Poate că te plictisesc... Scrisul este o condiție a existenței mele, așa pot spune ce simt, îmi continui firul gândului fără să fiu nevoită să mă opresc din cauza unui gest ori a unei priviri. Iartă-mă pentru tot ce scriu aici, sunt eu o Anișoară bună și rea, capricioasă și înțelegătoare, impulsivă și calmă, aiurită și blândă, un copil, o femeie fericită pentru că iubesc.

În ultima vreme am învățat să nu-mi doresc nimic, pentru că niciodată nu mi s-au îndeplinit dorințele. Sunt legată de tine prin tot ce am mai bun... Ești omul meu cel drag. Atunci de ce să-mi fie teamă pentru viitor? Nu știu ce-i cu mine, aș vrea să te simt, să te aud, să te ating, să te iubesc.

Anișoara.

Irina Matei - Mama

adrian dinu rachieru:

Globalizare și imagologie

Dacă orice enunț conduce spre (și chiar impune) anumite concluzii, e limpede că dimensiunea publicitară, azi, a devenit prioritară și, inevitabil, preponderentă. Născută din abundență ca „mecanism de influențare”, ea a depășit - demult - rolul unui instrument strict economic, cu precise obiective comerciale, fiind, după Bernard Cathelat, o „școală socială de consum”. Cel care a impus termenul de *sociostiluri* avea dreptate. Publicitatea ține pasul cu revoluția tehnologică, fiind o „oglindă” a evoluției societății. Dincolo de valoarea de *informare*, totul se judecă în funcție de eficiență (în acest caz, *persuadare*); pe suportul stabilității financiare, în condițiile opulenței, publicitatea „trezește” nevoi și impune alte standarde, fluturând morganatic stindardul bunăstării. Fiind, indiscutabil, „o fabrică de stiluri de viață și de noi valori”, ea a devenit un *supra-medium*. Fenomen social în extensie, ocupând scena mediatică, *comunicarea publicitară* s-a internaționalizat, abolind frontierele; depășind spectaculos etapa paleo-propagandei, ea impune acum prin ubicuitate și instantaneitate. Cum „mărcile au devenit mondiale”, putem conchide, alături de Bernard Brochand, că asistăm la *ivirea unei noi culturi mondiale*, chiar dacă nu puține voci (ale publifobilor, evident) o exmatriculează, prin judecăți extreme, sever-puriste, din câmpul cultural-academic. Oricum, fenomenul nu mai poate fi ignorat. Mai mult, consumul (în ofensivă) exprimă o modalitate de integrare socială și, prin replicile achizitive, o definire a persoanei (modele de identificare, valori de conduită). Publicitatea, s-a spus, „vinde” stiluri de viață normative, impune schimbări culturale (obiecte, valori, simboluri), joacă o teribilă influență socială. Impactul ei este uriaș. Dar, pentru a se ajunge la „comportamentul de achiziționare”, imagologia publicitară vehiculează obsesiv imagini seducătoare, necesar a fi *asumate*. Între condiționare și seducție, cercetând etapizat reacțiile cumpărătorului virtual, în literatura de specialitate s-a identificat o fază cognitivă (*learn*), o alta afectivă (*like*), pentru a se ajunge la etapa comportamentală (*do*), de concretizare a intențiilor achizitive. Cum subiectul social se mișcă într-un larg cadru cultural, fenomenul publicitar intră și el în „logica unei civilizații” (acum mediatică, iconocentrică). Chiar a cumpăra devine un act social; prin acest gest, consumatorul (curios, mai important acum decât însuși produsul!) cumpără „siguranță”. Trezindu-i „nevoi ascunse” (Vance Packard), publicitatea îl transformă într-un învingător și mijlocește chiar „vânzarea apartenenței” (clasă socială, grup). J. Stoetzel atrăgea atenția, cu decenii în urmă, asupra funcției psihoterapeutice a media (prin *proiectare și identificare*). Venind dintr-un mediu care-i procură, cotidian, insatisfacții și frustrări, individul plonjează - compensativ - în universul mediatic. Iar consumul mediatic, observa E. Morin, îi stimulează „participarea imaginată”.

Cum goana după profit întreține frenetic *ideologia creșterii*, fenomenul publicitar a devenit în epoca noastră (în *Evul Media*, după inspirata formulă a lui B. Ghiu) *discursul cultural dominant*. Supus bombardamentului informațional, bietul individ e un hărțuit *client mondial* (*world customer*, după sintagma lui E. Dichter, lansată în 1962!). E firesc, așadar, ca *mediaimagologia* să fie, s-a spus deja, „moneda forte a globalizării”!

Cercetarea imagologică a pornit, se pare, prin 1938, de la Centrul din Le Havre, impulsivă de Abel Miroglio. Sub umbrela psihosociologiei ea își propunea cunoașterea „sinelui colectiv” (D. Hollander), identificarea unor stereotipuri naționale (O. Klineberg) și, mai încoace, evidențierea semnificației cognitive a distanței/distanțelor dintre realități și imaginile lor. Reprezentările exprima mentalul colectiv (Guy Michaud), încât etnopsihologia a fost un aliat de nădejde. Vârtejul globalizant a schimbat însă datele problemei. În *civilizația imaginii*, supra-consumul mediatic planetar face din mass-media o „mesagerie imagologică” (cf. Ana Popescu-Sireteanu).

Odată cu mondializarea vieții sociale, pe agenda sociologiei s-a înscris, ca obiectiv prioritar, redefinirea conceptului de *realitate socială*. Realitatea globală a devenit, se vede bine, un suprasistem social asaltat de un inventar crizist, cumulativ, gata să scape de sub control; iar multiplicarea și „autopropulsarea” problemelor, creșterea interdependențelor acuză absența unui centru decizional, apt de a promova și de a gestiona - crede Armand Mattelard - *noua ideologie globalitară*. Să observăm, întâi, că discursul universalist propune o falsă imagine a *satului global* (McLuhan) ignorând polarizările lumii de azi. În fond existăm într-o asimetrică lume-arhipelag, oferind violente segregări sociale; „ghettouri de siguranță”, dar și întinse zone asinerone, de sărăcie endemică făcând din întâlnirea dintre particular și universal o sursă de conflict. Ceea ce ar obliga la o re-teritorializare a mizelor mondializării, dincolo de superficialitatea extensiei - ca poșhăta civilizațională - a produselor, tehnologiilor și modelelor de viață prin vectorul consumerist.

În plus, devine tot mai apăsător-anxioasă constatarea că globalizarea nu este doar o provocare conceptuală. Retorica ei dezinvoltă nu se poate dezinteresa de gestiunea totalitară și securitatea globală, noi fiind departe de a oferi generațiilor care vin o lume „mai sigură”, unificată sub spectrul spaimei comune. Iar terorismul a devenit o astfel de problemă. Motiv de a pleda pentru edificarea unei *conștiințe globale*, însoțind și modelând ascensiunea culturii globale, posibilă prin „explozia” tehnologiilor audio-vizuale, firește globalizatoare. Ea se instaurează ca experiență mediatică și ține cont, inevitabil, de *conexitatea* (John Tomlinson) cu care ne confruntăm. Dar o cultură globală este departe de a fi monolitică, înaintând unilinar în postmodernitate. Unii analiști (cazul lui Anthony Smith) consideră că ar fi chiar prematur să discutăm despre o astfel de posibilitate; evident dacă nu restrângem câmpul analizei la promovarea globală a bunurilor de consum, beneficiind de o popularizare eficientă, rapidă și zgomotoasă sau la avalanșa de imagini și informații, bombardându-ne cotidian și alimentând falsa teză a omogenizării culturale. Complexitatea procesului nu poate fi ignorată; pe de o parte, el ne propune identități alterate, experimentând „dis-locarea”, pe de altă parte accelerarea culturației, atentând la memoria colectivă, pare vidată de orice implicare emoțională. Oricum, practicile culturale fac din comercializare argumentul suprem al cotidianității impunând *cultura*

„Comunicarea moare prin exces de comunicare” (L. Sfez)

de week-end, în izbitoare degradare axiologică. Capitalismul se extinde prin „rețeaua rizomică consumatori” și prezența lui ca mod de viață pe a-și găsi argumentul forte nu în seducția ideologică a textelor doctrinare, ci, îndeosebi, pe *cultura consumeristă*, transformând totul în bunuri de consum. Avea dreptate S. Latouche observe că *McLumea* înseamnă o standardizare internațională a stilurilor de viață și că procesul care asistăm (numit de autorul francez *westernization*) este în esență anticultural, sufocând diversitatea.

Dar - ne întrebăm - poate fi controlată globalizarea sau este o ideologie fără stăpân? Începând un răspuns, Achim Mihu propunea o distincție între *globalizare* (ca proces multidimensional), *globalism* (ca mesaj ideologic) și *globalitate*, inventariind faptele petrecute, constatând. De regulă, preopiniei comit o dublă eroare: reduc globalizarea la dimensiunea economică replicând celor care consideră cultura globală omogenizată și omniprezentă, consideră că fenomenul cultural rămâne imun la tăvălugul globalizării. Dacă globalizarea economică e vizibilă prin efecte, încurajând tendința omogenizantă, mai puțin inventarul problematic-alarmist al Planetei, începând cu pericolul nuclear, dezastre ecologice, dezintegrarea socială, bomba demografică ș.c.l. obligă la o percepere a întregului la conștientizarea consecințelor, punând sub semnul întrebării însăși soarta umanității.

Nu sunt puțini cei care înțeleg globalizarea strictă occidentalizare. Dar teza occidentalizării lumii, enunțată de un S. Latouche (vezi *The Westernization of the World*, 1996) înseamnă un triumf al Occidentului? „Familiarizarea” anumite stiluri de viață/nivel de consum, dezvoltând febril un „cosmopolitism practic” (Die Hebdge, 1990) întreține dominația culturală, de estompează senzația de proprietate (vezi, de pildă, „McDonaldizarea culturii”, instaurând transconsumerismul). Dacă instituțiile modernității, cu pretenții universalizatoare sunt omniprezente (ceea ce este indiscutabil), expansiunea Occidentului, stimulând avântul omogenizant, nu poate tăgăduită. Să nu uităm însă că hibriditatea la care obligă epoca a stârnit reacții culturale, că expansionismul vestic a trezit mișcări de rezistență și fundalul recalcitrantei, că, în fine, chiar „tipare geografice de dominație” au fost zdruncinate declanșând criza ordinii occidentale. Iar angoasele postmodernității, prin descentralizare, infidelitate față de instituțiile-mamă și nesiguranța relațiilor de putere au potențat experiența incertitudinii și au încurajat declinul încrederii (Giddens). Ceea ce înseamnă subminarea dialogului.

Globalizarea își vede de drum fiind deopotrivă, o realitate și un proiect. Ascultă ca o logică managerială (*global marketplace*) sau scăpat de sub (orice) control? Inițial, *mondializarea* (Théodore Lewitt, 1983) privea convergența piețelor, asigurând într-o lume concurențială omogenizarea stilurilor de viață. Trepta transnaționalizarea, departe de a se limita la sfera financiară, a impus reconstrucția instituțiilor internaționale sub semnul unei *pax americane*, a provocat alerta identitară. Este indubitabil că ipoteza egalitarismului cultural (a relațiilor interculturale egalitare) nu stă în picioare, după cum tentativele de asimilare și reductionism, de subminare a culturilor majoritare prin devalorizări nu pot rămâne fără replică. Câmpul cultural este tensionat. Ideologia globalitară crede într-un numitor comun transnațional. Sub ofensivă *Netwar*-ului se perpetuează o lume asimetrică și asincronă, cu responsabilități dizolvate. Pe de altă parte, *rezistența* la tăvălugul globalizării se manifestă, uneori, virulent afișând credința în standardele culturii proprii (norme, valori), sfârșind

Metodă fără recurs

„Aștept să se depună praful“
graseiază un „X“ ștergându-și sudorile reci
cu o batistă ce-ndată
devine ciuruită, ca de acizi;
(l-au „demolat“ pe cel potrivit lor
cu o cinică detașare imundă)
„sub pulbere și moloz îmi închipui
ce liric și mimetic oftează,
din dedesubturi și crize, însă,
nu are cum să riposteze
asfizia să-l mănânce și oarba țipenie, va zăcă“
mai zice „X“-ul cu o malefică emfază -
își îndeasă-n buzunarul de la piept batista ferfenițită
și afișează, șerpește, un rânjet otrăvicios;
se scobește-n nas cu pixul
și sâsâie spre ruinari: „altul la rând!“

Emulul lui Ludwig

Îmi țiuie singurătatea în străine urechi
o, tu, ingenuă și afonă cauză
parcă aş aștepta un dangăt
de la un clopot topit
în al Doilea război, pentru gloanțe;
brusc, o brutală amnezie mă copleșește:
„nu te-ntrista, creatură bizară,
nesfârșită-i bucuria simfoniei a noua“ (...)

Știre tardivă

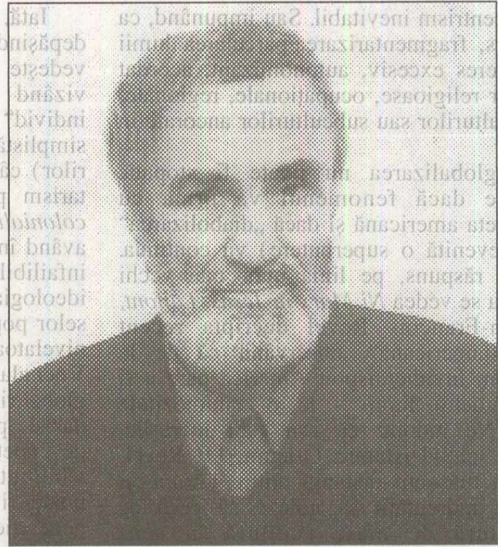
Acuma, când scriu - 13 mai 2006 -
picuri noctambuli îmbrobolesc
aceste mașinale,
crispate cuvinte;
ca pe un șvaițer îmi simt creierul
de unde-au ieșit dânsule
să-mi dea de știre că merg, târâindu-mă, spre 60 de ani
(e vârsta împăcării cu lumea, îmi zic)
„cu cea de Dincolo, poate,
apucă-te de-nsăilat epitafuri,
să miște din codițe
ca niște șerpi
cu sâsâitul sugrumat de emoție“ (...)

Falsa iluzie

Citesc într-o cărțulie
despre cum e posibil să-ntinerești
- după un cumul de exerciții acerbe -
îmi și văd de pe acum tinerețea cea falsă
cu riduri închircite-nlăuntru:
va trebui, nu-i așa, să-mi sap
o gaură de șarpe boa
în care să mă ascund
(cu limbă de moarte, despicață,
are să-mi zburde bătrânețea
pe sub pământ
altminteri unde, dom'le, unde
și când?)

Închipuiește-ți, măcar

Bolești în vai și-amarul cotidian

alexandru sfârlea

incurabile ins;
unii te-ar îmbăia în cada
umplută ochi cu vodcă,
te-ar ține cu capul în ea
făcând numărătoarea inversă
a bulelor de săpun
(curăția euforică să-ți prisosească și uite,
ce-mpărătească diademă ai avea) -
acolo, de ultimele bătăi ale inimii nu ți-ar păsa
dar așa, stai și bolești
în vai și-amarul cotidian
incurabile ins,
închipuiește-ți, măcar,
- cât mai e timp -
că veșnicia îți face spume la gură (...)

Poem fățarnic

Ce-am scris până acum
nici cât negru sub unghie nu-i poezie,
ci așchii, doar, de la un coșciug de cuvinte;
îmi trebuia, de fapt,
o meschină armură
ca să mă apere de viața
abisală, feroce -
dacă viermele creației mai mă roade
aștept, cel mult, să-mi fluture-n vânt
pielea ce pe băț se usucă (...)

Foșnet onomatopeic

Clatină-te, frunză, clatină,
în copacul trăsniit
Cu seva clocotind, încă,
pe care o sorb
înebunit de speranță:
sângele-mi palid se face verzui,
ca de șarpe lunatic,
sâsâie încă la mine, ecoul teluric
repercutat banal în rădăcini -
mă smulg din teroarea care mă clatină,
ce foșnet onomatopeic se-nfiripă, ce foșnet (...)

vasilii şukşin:

Gogoşi

Sanka Juravliov le istorisi o poveste ciudată.

Fusese la oraş (se dusesese să cumpere motocicletă), se gândi să intre într-un restaurant să mănînce. Intră, lăsa paltonul la garderobă, se îndreptă spre sală... Dar nu observă că sala era despărţită printr-un perete de sticlă şi se lovi de acel perete. Îl dislocă. Cît era de înalt acel perete, aşa şi căzu în faţa lui şi, cu zgomot mare, se făcu ţandări care zburară în toate părţile. Ei, se adună lumea. Sanka era absolut treaz, de aceea nu s-au apucat să cheme miliţia, ci l-au dus la etaj, la directorul restaurantului. Omul care-l conducea pe scara cu mochetă făcu un calcul:

- O să scoţi din buzunar vreo două lefuli. Ba chiar trei.
- Dar n-am făcut-o intenţionat.
- Asta mai lipsea!

Intrară în biroul directorului... Şi aici începe ciudăţenia, oamenii din sat ascultau, se uitau unul la altul - nu credeau. Sanka povesti astfel:

- Intrăm şi vedem o femeie frumoasă. Elegantă, ochii ușor bulbucăți, buze țuguie, cesuleț de aur. „Ce s-a întîmplat?“ Tovarășul acela începe să-i raporteze că, uite, a spart peretele despărțitor... Iar aia se uită la mine, - în acest punct, de fiecare dată, Sanka voia să arate cum se uitase ea la el: își țuguia buzele ca o țirniță de găină, își holba ochii. Și se uita la toți. Oamenii rideau și continuau să nu-l creadă.

- Și, și?
- Ea-i spune aceluia tovarăș: „Ei, bine, poți să pleci. O lămurim acuși.“ Iar biroul!... Fir-ar ea să fie, cre' că numai miniștrii au așa ceva: fotolii moi de jur-împrejur, canapele, tablouri pe pereți... „Dumneata de unde ești?“ - mă întrebă ea. I-am spus „Da, da, zice. Cum de s-a întîmplat?“ Și se uită la mine, se tot uită... S-a uitat îndelung.

Consătenii nu-l credeau pe Sanka, nu credeau că s-ar fi uitat la el și încă, după cum susține, îndelung și, cine?, o orășeancă - de ce, Doamne?! Ce să vadă la el? Un lungan, năsos, plin de riduri și zbricituri înainte de vreme... Le trecu prin cap că Sanka a scornit povestea asta ca măcar în felul ăsta să se răzbune pentru faptul că fetele din sat nu-l plăceau.

- Și, și, Sania? Mai departe?
- Mai departe, Sanka voia să rupă gura țîrgului; povestea devenea răsunătoare și sclipitoare ca acel perete de la restaurant...
- Mai departe, ne ducem în apartamentul ei de trei camere și ne încingem.

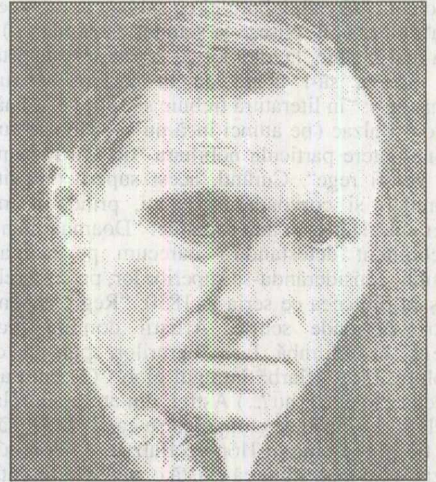
Trei zile! Mă trezeam din când în când, pipăiam cu mîna pe lîngă pat, dădeam de sticla cu șampanie și - gîl, gîl!... Ea-mi zice: „Ia, Sank, și bea din cupă, iote ce de cupe am!“. Iar eu: „Dă-le-ncolo de cupe!“.

Ne-am încins și ne-am destrăbălat trei zile și trei nopți! Parcă visam. Ea pleca seara la muncă, io în timpul ăsta rămîneam singur în apartament. Făceam baie, stăteam la veceu... Baia avea faianță albastră, veceul - galbenă. Totul strălucea, mobila era furniuită. La început, m-am purtat cu băgare de seamă, ea a observat și a rîs de mine. „Dă-le-ncolo, zice, Sank! Lucrurile trebuie să te slujească pe tine, nu tu să fii sluga lucrurilor. Ce, o să iau, zice, toate astea cu mine pe lumea ailaltă?“ Storurile erau verzi, cu frunzulițe... Le cobori și în camere se face semiîntunec. A dormit careva dintre voi într-un dormitor din lemn de Carelia? Noi sîntem niște fraieri! Credem că a dormi pe plasă de sîrmă e visul vieții noastre. Io m-am apucat să-mi fac pat de mestecăn... Orașul a trecut de mult la paturi de lemn. Dacă ești supus zilnic la un stres enorm, ești obligat să dormi ca lumea!

- Și, și, San?
- Așa trecură cele trei zile. Seara, ea venea cu taxiul și aducea găinușe, tot felul de chestii în aspic... Ei mă claxonau de jos, eu coboram, luam răcitorul potabil și duceam... Și iarăși ne destrăbălăm, punem pick-upul în surdină, bem șampanie... Tot ce-și dorește mușchii mei mi se îndeplinește numaidecît. Îi zic eu într-o zi: „Am văzut odată la film: un tip își toarnă puțin whisky în pahar, după aceea pune sifon peste... Tu poți să...?“ „Asta, zice, se cheamă *whisky and soda*. Sifon am, acuși o să ne aducă și whisky.“ Fix peste cîșpe minute au adus whisky. El, de fapt, nu prea mi-a plăcut. Am băut votcă cu sifon. Apeși uite-așa mînerul sifonului și imediat țîșnește în pahar... O plăcere.

- Și cu geamul cum a ieșit?
- Care geam?
- Păi, spărseseși...
- A-a. Păi, nicidecum. Ea m-a cercetat pe urmă peste tot și se mira: „Cum, zice, de nu te-ai tăiat?“ Iar motocicleta - i-am dat ei banii și mi-a fost adusă chiar la intrarea blocului...

Asta cică ar fi pătania care i s-ar fi întîmplat lui Sanka Juravliov. Dintre toate, absolut sigur era că: Sanka într-adevăr plecase la oraș; a lipsit trei zile; a adus chiar și motocicleta pe care și-o doris; nu avusese la el bani în plus. Toate astea sunt

adevărate. Restul - consătenii nu credeau nici în ruptul capului. Sanka se enerva, se înfuria... Le povestea bărbaților niște amănunte atît de scrîboase, pe care, la nervi nu le poți scorni. Se considera însă că toate astea le auzise el pe undeva.

- Ei, mama mă-sii! - se înfuria Sanka. - Păi, unde am fost eu alea trei zile? Unde?!

- Poate la dezalcoolizare.
- Păi, cum să fi ajuns la dezalcoolizare?! Cum? Cînd n-am avut nici o rublă în plus!

- Ei, asta... Găsește porcul mocirla.
- Du-te tu și găsește! Du-te și fă rost pe degeaba măcar de cinci copeici. Cu ce să fi trăit eu trei zile?

Asta nu puteau explica. Dar nici în frumoasa directoare de restaurant și-n apartamentul ei de trei camere, de asemenea, nu puteau crede. Dracu' știe ce-o fi fost, că proaste de astea nu există nicăieri în lume.

- Rahiticilor! - îi ocăra Sanka. - Gîndaci de bălegar ce sunteți! Ce știți voi? Ce vă pricepeți voi la viața modernă?

A auzit odată povestea asta și Egorka Orlov, un tip morocănos, curajos, șofer la sovhoz. O ascultă pînă la capăt, rîse sarcastic. Toți se întoarseseră spre el, pentru că părerea lui - așa se statornicise - era luată în seamă. Și, trebuie spus, el nu era băiat prost.

- Ce zici, Egorka?
- Vrăjeală, - răspunse scurt Egorka.
- Ce vrăjeală? - nu înțelese Sanka.
- De ce faci pe prostul? - îl întrebă Egorka direct. De ce îi aiurești pe oameni?

Sanka păli... Credeau că cei doi o să se încaiere. Însă Sanka strivi jignirea între masele. Întrebă și el direct:

- Mașina ta e reparată?
- De ce?
- Te întreb: mașina ta e în stare bună? Sanka se apropie amenințător de Egorka. Ei?

Egorka așteptă să vadă dacă nu cumva se năpustește Sanka asupra lui; așteptă și răspunse:

- E bună.
- Să mergem, zise Sanka cu glas poruncitor. M-am săturat de comedia asta: lor le povestești ca la niște oameni cumsecade, iar ei, javrele, fac bășcălie. Hai cu mine pîn-la ea, o să-ți arăt cum trăiesc oamenii în secolul douăzeci. Te previn: fără încuviințarea mea nu pipăi pe nimeni și nu torni în tine vin scump cu paharele.

Amor vincit omnia

geo vasile

Stimulat de succesul extraordinar al romanului **Și dacă e adevărat...** (Editura Trei, 2004), Marc Levy (n. 1961, Paris) publică o continuare sub titlul **Vous revoir** (2005), versiunea în limba română, **Te voi revedea**, apărută la aceeași editură, în 2006, fiind semnată de Marie-Jeanne Vasiloiu.

Autorul își păstrează cam toate personajele din prima parte, protagoniștii în primul rând, scenele succedându-se alert, după tehnica secvențelor paralele, jucate epic în spiritul contrapunctului și contratimpului. Astfel că, după câțiva ani de absență premeditată, Arthur se întoarce de la Paris, vreme în care Lauren revenise la viață complet refăcută și la locul ei de muncă, adică același spital din San Francisco. La secția de Urgențe se confruntă cu zeci de cazuri pe săptămână, prilej cu care cititorul își face o idee despre climatul spitalicesc, precum și despre protocolul și terapia prin care trec pacienții aduși între viață și moarte, autorul stăpânind perfect terminologia actului medical, relația dintre medic și pacient ș.a.m.d.

Fapt e că Arthur plecase din țară pentru

cartea străină

a nu fi tentat cumva să-i spună iubitei sale (care tocmai se trezise din comă și nu-l recunoscuse) că atât neurochirurgul care o operase, profesorul Fernstein, cât și mama ei, acceptaseră să fie eutanasiată; o cruță astfel de un șoc poate mai mare ca accidentul propriu-zis. Întors la San Francisco, mai mult la insistențele prietenului său Paul, este la fel de îndrăgostit de Lauren ca și atunci când petrecuseră împreună o scurtă vacanță la casa părinților lui din Carmel (Monterrey).

Vorbesc de procedeul contratimpului între cei doi, între două vieți paralele care au toate datele să se întâlnească, utilizat de autor ca strategie de amânare a așteptărilor cititorului, ca suspens, dar și parcă spre a sugera imixtiunea hazardului în versiunea neprielnică omului. Și totuși o legătură telepatică a rămas între Lauren și Arthur, ea reactivându-se când și când și apoi tot mai mult pe parcursul cărții, dozajul analitic fiind unul din meritele narațiunii lui Marc Levy.

Cazuistica medicală și, prin urmare, abordarea realistă este mult mai pregnantă în acest volum, Lauren fiind în prima linie, în stare de dăruire totală pentru celălalt. Emoția indusă de autor atinge cote abia suportabile, mai ales când vine vorba de operații pe creier (vezi cazul fetiței Marcia care orbise din cauza unei tumori și care, înainte de operație, conversează cu un pui de bufniță despre lumină și culori). Suntem preveniți asupra riscurilor unei asemenea operații, ni se dau detalii despre *exereza* computerizată, mai ales că la comenzile neuronavigatorului se află la un moment dat

chiar tânăra dicrotiță Lauren. Fatalitatea își arată colții exact în clipa în care toată lumea respira ușurată: se produce un anevrism arterial pe creier, cauzator de moarte.

Emoția și pietatea fac loc, ori de câte ori e cu putință, umorului și ironiei, menite să dedramatizeze situațiile-limită. Marc Levy cunoaște bine mentalitatea și firea americanului de rând, cât și pe cea a lumii medicale (de la brancardier la profesor), de unde și autenticitatea cu care se poartă și vorbește, de pildă, octogenara vecină de palier a lui Arthur, incisivă și tandră, mămoasă, autocritică sau cuplurile Fernstein-Norma (medici), Pilguez-Nathalia (polițiști) ș.a.m.d. Memorabile sunt câteva figuri de asistente (Betty, Nancy, Cybile), ele însele parte a unei fidele fotografii la zi a societății americane în care autorul este expert. Marc Levy ridică aproape simetric acest al doilea edificiu epic, preluând, chiar dacă sub altă formă, până și loviturile de teatru din primul volum.

Așa se face că Arthur, asemeni lui Lauren din primul roman, are parte de un accident provocat de un motociclist focos care intră prin vitrina unui magazin. Este luat, în ciuda voinței lui, de paramedicul de la Salvare și dus la același spital SFMH. Pacientul Arthur, nici că se putea altfel, intră pe mâinile lui Lauren care era de gardă. Tahicardia și hipertensiunea care i se constată se datorau mai degrabă emoției de a se afla în prezența cuiva după care tânjise ani în șir; bref, Arthur o recunoaște pe Lauren. La rândul ei, are presentimentul că tipul seamănă cu cel pe care-l întrezărise când își revenise din comă. Dar totul rămâne la stadiul de bănuială; pacientul insistă să fie lăsat acasă, astfel că Lauren se conformează, nu după ce-i acordă primul ajutor, pansându-i cele câteva echimoze la vedere.

Urzeala romanului devine tot mai complicată, firele epice se multiplică după tehnica unui film de acțiune. Arthur, o dată ajuns acasă, are simptomele unui infarct și, însoțit de fraternalul său prieten Paul, nimerește la alt spital în toila nopții, unde medicul intern, numitul Brisson, trage de timp, deși fiecare minut conta. Starea gravă a lui Arthur este diagnosticată chiar de Lauren, care, răspunzând prompt apelului disperat al infatigabilului Paul, îi „răpește“ pacientul fostului ei coleg cam tembel și mitocan și-l duce direct în blocul operator de la SFMH. Invizibila hemoragie craniană comprimă deja meningele, devenind un hematoc cerebral, numai bun de operat. Arthur trece prin tot felul de stări, leșin, monolog, somn abisal, surpări onirice, spații de luciditate. Este scos din situația critică postoperatorie printr-o injecție în inimă cu adrenalină și lidocaină, administrată chiar de Lauren, ce și-a dat seama că tentativele de defibrilație eșuaseră.

Extrem de delicată, ba chiar pe muchie de cuțit se află relația dintre profesorul Fernstein, celebrul neurochirurg, și fosta sa studentă, Lauren Kline; el o convinsese pe mamă să fie de acord cu eutanasierea fiicei, tot el ar fi vrut ca pacientul Arthur (pe care-l recunoscuse ca vizitator omniprezent al lui

Lauren abia trezită din comă), intrat într-un șoc cardiac ce părea ireversibil, să fie lăsat „să se ducă“, adică să moară, resemnare respinsă cu brutalitate de Lauren care recurge la un act medical extrem. Aflat în preajma pensionării, el nu ezită totuși să recunoască meritele lui Lauren care, spre deosebire de el, este curajoasă, creativă, luptătoare până la capăt.

O dată externat, Arthur o vizitează pe Lauren acasă (casa unde locuise și el o vreme, pe când stăpâna se afla în comă de șase luni) și, printre alte stratageme, se gândește să recurgă la reluarea scenei în care îi apăruse Lauren în rol de „fantomă“ fredonând un cântec în toila nopții printre hainele din șifonier, uluită că este văzută și auzită de cineva. Renunță însă, de teamă să n-o sperie. Ies amândoi într-o oraș, Lauren îi povestește accidentul, confirmându-i că nu și amintește nimic din ce s-a întâmplat după instalarea comei. Întâlnirile care urmează induc în doze tot mai ample sentimentul că marea revelație a predestinării iubirii lor nu va întârzia să-i transfigureze. Un nimb neoromantic îi distinge pe cei doi, căci fiecare fusese gata să privilegieze fericirea celuilalt în detrimentul propriei fericiri.

Marc Levy nu ezită să-și bulverseze încă o dată cititorul, prin recurs la hipnoză, la retrăirea în imaginarul fantasmatic, acreditând și de data asta ipoteza din **Și dacă e adevărat...: corpul fizic inert are puterea conferită de iubire să se întrupeze identic, chiar dacă derealizat, dovadă că pacientul Arthur nu se mișcase din salonul de reanimare, deși petrecuse o zi întreagă cu Lauren.**

În cele din urmă, Lauren presimte că are în mână firele unei mari iubiri. Ajunge inevitabil la casa din Carmel a lui Arthur. I se pare că o știe dintr-o poveste auzită de curând și parcă dintotdeauna. Intră în casă, pașii o poartă direct spre o valiză de simboluri a familiei; o deschide și descoperă un plic cu numele ei și cu o scrisoare semnată Arthur. Cea mai frumoasă scrisoare de dragoste ce s-a fost scris vreodată unei femei. Deși evită la mustață glisarea în patetism și are toate ingredientele unui roman memorabil, **Te voi revedea** nu mai are suflul emoțional și arhitectura fără cusur a narațiunii din **Și dacă e adevărat...**

Ion Crețu

Mărirea și decăderea romanului occidental

Cum spuneam cu altă ocazie, marele roman francez a murit de mult. Indiferent cu câtă simpatie și firesc *parti pris* francofon te-ai uita la Houellebecq sau Beigbeder (acesta din urmă, autor indiscutabil extraordinar de interesant), nici unul dintre ei nu are șansa să concureze cu un Flaubert, Gide, Camus sau Simon, pentru a-i numi doar pe ei. Tonul în materie de epic vine, astăzi, din altă parte a lumii. În anii șaptezeci, semnalul înnoirilor sosește de la America-Latină - via Cortázar, Borges și, mai ales, García Márquez -, astăzi, de la lumea anglo-axonă (cu precădere americană). Asta, poate tocmai asta, nu-i împiedică pe americani, pragmatici și în materie de literatură, să stea cu trechea la pământ și să ia pulsul propriei lumi literare prin varii sondaje. Cel mai recent top a fost dat publicității doar luna trecută. El era deosebit de ambițios, dacă ținem cont că nu se voia un banal clasament anual sau cincinal, ci, deloc surprinzător, pe o perioadă de douăzeci și cinci de ani, respectiv pe o întindere în care proza nord americană a marcat numeroase succese. Demn de menționat, un sondaj similar a fost întreprins în 1965, învingătorul fiind atunci romanul lui Ralph Ellison *Invisible Man*, declarat "cel mai bun roman american de la sfârșitul celui de al doilea Război Mondial". Inutil să întrebăm cine mai știe cine este Ralph Ellison și cine își mai amintește de *Omul Invizibil*. Să reținem că, atunci, în competiție intrau Saul Bellow cu *The Adventure of Augie March* și *Herzog*, Nabokov cu *Lolita*, Norman Mailer cu *The Naked and the Dead*, William S. Burroughs cu *Naked Lunch* etc. Cu alte cuvinte, categoria grea a prozei americane postbelice. În această situație, victoria lui Ellison pare cel puțin derutantă. Oricum, topul prezent este și el semnificativ. Locul întâi a fost ocupat de romanul *Beloved* (1987) de Toni Morrison, laureată a Premiului Nobel, recent pensionată de la Princeton. Ambiția ei - de a concura cu marii bărbați ai literelor americane, Faulkner, Melville și Hawthorne. Pe locul doi s-a situat, nu mai puțin surprinzător, romanul Don DeLillo *Underworld* (1997), o "cărămidă" de peste șapte sute de pagini, despre care s-a vorbit, totuși, destul de puțin.

Suntem preveniți că victoria, în 1965, a lui Ralph Ellison a reprezentat o tendință de a introduce experiența istorică a negrului în făgașul principal al literelor americane. Sau, mai degrabă, "faptul că el, negrul, a fost tot timpul prezent ca element esențial al vieții americane." Important, ni se spune, este că atât *Moby Dick*, de Melville, *Scrisoarea roșie* a lui Allan Poe, cât și *Coliba Unchiului Tom* de Harriet Beecher Stowe sunt construite pe aceleași elemente de interes pentru înțelegerea rolului negrului în viața Americii.

Proiectul despre care vorbim acum a fost demarat la începutul anului, de editorul publicației „Book Review“, Sam Tanenhaus. El a trimis o scrisoare la aproape două sute de scriitori selectați pe sprânceană, de la Russell Banks, John Banville, Julian Barnes și Harold Bloom, în ordine alfabetică, până la William Styron, Anne Tyler, Vargas Llosa și Tom Wolf. Cu un asemenea complet de judecători, rezultatul produce o justificată înălțare din sprâncene. Dacă nu pentru alt motiv, cu siguranță fiindcă alesul - *Beloved* - exprimă mai degrabă o opțiune politică decât una strict literară. Jurizarea nu a fost treabă simplă, din numeroase motive, unul dintre ele având de-a face cu o anumită reticență manifestată de unii scriitori de a se pronunța, cum a fost cazul unui celebru romancier care, nedorind să voteze pentru propria carte și ezitând să se pronunțe în favoarea unei alte cărți, a cerut iniția-

torului proiectului... "să presupună că el nu există." Pentru cititorii sensibili la statistici menționăm că dintre cei cinci scriitori preferați, DeLillo, născut în 1936, este prâslea; ceilalți s-au născut într-un interval de timp foarte scurt: Morrison în 1931, Updike în 1932, Roth și McCarthy în 1933. Observația care ar putea sta în chip de concluzie la acest experiment este că "cele cinci romane americane de top sunt preocupate de istorie, de origini și, într-o oarecare măsură, de nostalgie."

În vreme ce lumea literară americană alegea "prințul romanului", în Anglia se auzea formulată îngrijorarea față de situația romanului britanic contemporan. Acestei preocupări i-a dat glas, în „The Observer“, Robert McCrum. Este vorba, în esență, de faptul că, dacă odinioară scriitorul era prost plătit și muncit din greu - într-o situație asemănătoare se aflau în acea vreme și fotbalistii sau cântăreții de muzică pop -, astăzi lucrurile au luat o turnură hotărât comercială, nu neapărat favorabilă calității literare, din contră. Romancierul, observă pe bună dreptate McCrum, a devenit o specie curioasă între comis voiajor și predicator itinerant. Lucrurile au apucat-o pe drumul ăsta în jur de 1969. Atunci s-au produs două evenimente semnificative în insulă: Malcom Bradbury a inițiat un curs de *creative writing* la University of East Anglia, un foarte important pas spre relansarea romanului și s-a afirmat un premiu literar - sponsorizat de conglomeratul alimentar Booker - menit să promoveze romanul. Revista americană „Esquire“ s-a implicat în analiza și diagnosticarea stării de fapt a prozei. Cel care a ridicat mînușa acestei provocări a fost Tom Wolf. Tot el a venit

meditații contemporane

și cu o soluție, ca alternativă la romanul de tip social, de tip dickensian, "noul jurnalism." Dar discuția devine prea stufoasă pentru a intra în toate amănuntele. Cert este că, dincolo de Premiul Booker, care pune la bătaie tot mai mulți bani, au proliferat numeroasele festivaluri ale romanului, începând cu Hay - pe care Bill Clinton l-a numit un Woodstock al minții -, continuând cu Edinburgh, Buxton etc. Fapt extrem de semnificativ, în vreme ce Ministerul Culturii din Anglia (Arts Council) se zbate în sărăcie, doar vara asta, se vor organiza cel puțin 130 de festivaluri! Paralel, s-au înmulțit cluburile cărții, emisiunile televizate și grupurile de lectură, pariurile etc. - totul pentru promovarea romanului. În 2001, când Booker a vândut franciza unui grup multinațional, romanul a început să fie promovat nu numai pe plan național, dar și pe alte meridiane ale lumii: în Australia, în Africa de Sud, în Canada, în India. Primul gen literar globalizat este, indiscutabil, romanul. Dintr-o dată, a scrie roman a devenit un lucru nu numai extrem de profitabil, dar și teribil de șic. În condițiile astea, atenția scriitorului nu mai este îndreptată, fatalmente, spre roman ca formă de expresie, ci ca modalitate de a câștiga bani, bani mulți.

Dacă este să ne oprim fie și pentru o clipă asupra scenei literare românești contemporane, romancierul autohton se găsește, deloc surprinzător, în faza în care se afla confratele lui britanic în anii '60: el este slab plătit și muncit; cursurile de *creative writing* sunt privite cu scepticism, dacă nu chiar ridiculizate, festivaluri ale romanului nu există, cluburi ale cărții nici atât... Cât despre Premiul USR, el, ca recompensă bănească, este descurajant de inexistent. Poate vor veni și vremuri mai bune, vor spune unii, dar, dacă judecăm după semne, ele nu se prea întrevăd la orizont.

Poezii în capodopere

alese și traduse de grete tartler

Robert Browning (1812-1889)

Cântec din "Paracelsus"

Din cassia, santal înmugurind, fâșii
De-aloe și labdanum când și când,
Sau nard ce-o indiană risipi
Din părul ei: Acest balsam căzând
Din pedestal de munți spre-al mării rând,
Din vârf de pomi când adieri se-nclin,
Risipă-i unei largi, vuinde mâini,
Comornicind al insulei preaplin.

Împrăștiind dulceag leșin precum
Vechi giulgiu egiptene care praf
Se fac dacă le desfășori acum;
Mireasmă spulberată ca un vraf
De nori, din loc închis, tăcut; canaf
Urzit, de molii ros, ce-atârnă smuls,
Cum prin lăute putrezind și cărți ascult
Juna regină ce-a murit demult.

alina boboc

Un spectacol neconvingător

Nu este de ajuns numele lui Mihail Sebastian pe textul **Steaua fără nume** pentru reușita unui spectacol. În primul rând, montarea acestui dramaturg, deși pare la îndemâna oricui, este în realitate foarte dificilă. Poezia care îi învâluie piesele întinde capcane de înțelegere: ori a fost exploatată greșit în perioada comunistă (imaginea intelectualului sărac, model de comportament), ori a fost pur și simplu ignorată, cum este cazul spectacolului realizat de Anca Maria Colțeanu la Teatrul „George Ciprian” din Buzău, în actuala stagiune.

Problema pleacă în primul rând de la distribuție; vrând probabil să demitizeze imaginea intelectualului de provincie, inteligent, visător și îndrăgostit (e adevărat, puțin verosimil în societatea de consum), regizoarea dă rolul pe mâna unui actor complet nepotrivit în ce privește fizicul, vorbirea, gestică, ajungând astfel la un antihero, ceea ce este textul pur și simplu nu suportă. A nu se înțelege că personajul lui Sebastian, profesorul Marin Miroiu, nu

trebuie scos dintr-un anumit tipar, dar e bine ca el să rămână ceea ce este; nimic nu-l împiedică pe actor să-l racordeze la realitatea de azi prin câteva punți, fapt ce ar fi îmbogățit rolul în folosul spectacolului. Însă actorul Adrian Titieni nu depășește nivelul de a recita un text, nici în spiritul acestuia, nici într-unul modernizat.

Actrița Ana - Ioana Macaria, în rolul Monei, se străduiește să salveze ce se mai poate din scenele comune, dar rolul ei este subminat de inadecvare, este inegal ca nivel artistic și multe replici, nefiind asimilate, cad pe dinafară.

Virginia Mirea, în rolul Domnișarei Cucu, este convingătoare, evidențiind o lectură apropiată de pretențiile lui Sebastian, însă partenerii de scenă nu o sprijină îndeajuns.

Florin Dobrovici nu reușește să redea semnificația ceasului oprit, Lucian Ghimiși găsește câte o poantă în rolul său scurt, Raluca Gheorghiu nu știe cum erau elevele de altădată (costumul se vrea de epocă) și vine cu o interpretare străduită; Alexandru Gheorghiu nu e în formă. Nici Emil Hossu nu este foarte convingător. În schimb, Niculae Urs, în micul său rol, este

cuceritor.

Spectacolul se bucură de un decor bun de costume simple, păstrând ceva din atmosfera vremii, de o distribuție promițătoare și totuși mesajul piesei ajunge la public distorsionat și rece. Nimic din căldura umană care învâluie piesele lui Sebastian, nimic din emoția trăirilor, din sensibilitatea personajelor. Astfel, tot ce se vede din sală este o simplă vizită a două personaje din lumea bogată, mondenă, într-un târgușor de provincie unde nimic nu le convine. Este un spectacol

thalia

reducționist, care ar putea totuși să devină mai bun, dacă atenția actorilor față de structura personajelor interpretate ar fi mai bună și dacă s-ar mai face una sau două modificări în distribuție.

* * *

Distribuția: Ana-Ioana Macaria (*Mona*), Adrian Titieni (*Miroiu*), Virginia Mirea (*Domnișoara Cucu*), Emil Hossu (*Grig*), Niculae Urs (*Udrea*), Florin Dobrovici (*Ispas*), Lucian Ghimiși (*Ichim*), Raluca Gheorghiu (*Eleva*), Alexandru Gheorghiu (*Pascu*). Regia: Anca Maria Colțeanu. Scenografia: Mirela Trăistar.

Indiscutabil, cel mai important eveniment cinematografic al acestui an este cea de-a cincea ediție a Festivalului Internațional de Film „Transilvania” - TIFF - de la Cluj-Napoca, care a debutat săptămâna trecută și se va încheia duminică, 11 iunie. Așa cum am mai spus și în alte articole care anunțau acest eveniment, la actuala ediție prezența românească este fără precedent. În competiția oficială se află două lungmetraje - două debuturi -, **A fost sau n-a fost?**, în regia lui Corneliu Porumboiu și **Cum mi-am petrecut sfârșitul lumii**, în regia lui Cătălin Mitulescu. Festivalul s-a deschis vineri, 2 iunie, la Cinema Republica, într-o sală arhiplină, cu filmul lui Corneliu Porumboiu. La deschidere au fost prezenți directorul festivalului, criticul de film Mihai Chirilov, primarul municipiului, Emil Boc, regizorul Radu Mihăileanu, membru al juriului alături de Anamaria Marinca și numeroase alte personalități din lumea filmului. „Nu am ales întâmplător să inaugurm festivalul cu filmul lui Corneliu Porumboiu. **A fost sau n-a fost?** este debutul său în lungmetraj și nu uitați că el este proaspătul câștigător al trofeului Camera d'Or și

TIFF-ul clujean a devenit Capitala filmului internațional (I)

irina budeanu

succesul filmului a fost prezentă la întâlnirea cu publicul clujean. La festivitatea de deschidere au participat actorii Ioan Sapdaru și Luminița Gheorghiu, producătorul executiv Daniel Burlac și directorul de imagine Marius Panduru. Nu numai că s-a aplaudat frenetic, dar și în timpul filmului spectatorii au reacționat extraordinar. Pelicula este o încercare îndrăzneată, printre puținele comedii despre revoluție. Acțiunea se petrece în 2005 la Vaslui, unde un fost inginer textilist, acum mare realizator de talk-show-uri, prezintă o emisiune despre revoluția din decembrie 1989 la Vaslui. „A fost sau nu a fost revoluție la Vaslui?”, este întrebarea la care Porumboiu alege să răspundă într-un registru comic. Un profesor despre care nu se știe dacă a protestat sau nu în piața centrală și „nea Pișcoci”, un bătrân care îl juca pe Moș Gerilă pe vremea lui Ceaușescu și pe Moș Crăciun după revoluție, reușesc să arunce în derizoriu problema revoluției. Despre profesor nu se mai știe dacă a făcut revoluție pentru că era beat, iar nea Pișcoci nu-și amintește decât un gest de revoluționar, acela că a furat trei magnolii de la Grădina Botanică. Filmul se anunță de pe acum favorit la câștigarea trofeului TIFF 2006. **A fost sau n-a fost** a putea fi revăzut la cinema Arta vineri, 9 iunie, și tot atunci publicul se va putea întâlni și cu regizorul Corneliu Porumboiu. El nu a putut fi prezent la deschidere, pentru că se afla în febra pregătirilor de nuntă. Cu toate acestea, Porumboiu a intrat în dialog cu spectatorii TIFF-ului prin telefon, imitând o scenă din filmul său în care publicul sună la un talk-show. Timp de 11 zile, cinefilii au parte de un regal cinematografic. În cele trei cinematografe ale Clujului - Republica, Arta și Victoria - publicul are de ales dintre 97 de

lungmetraje și 57 de scurtmetraje, majoritatea în premieră absolută în România. Dincolo de filmele propriu-zise, tot în festival s-a inaugurat în premieră un **Meeting Point** cu personalitate **Meeting Point-ul** s-a deschis pe Terasa Muzeului de Artă din Cluj, locul unde toți invitații TIFF și publicul clujean se pot întâlni pentru a bea o cafea între două viziuni, pun la cale noi proiecte sau, pur și simplu, leagă prietenii. Terasa este situată în apropierea tuturor celor trei cinematografe (Republica, Arta și Victoria) la care vor rula cele peste o sută de filme din selecția TIFF 2006. Regizori, actori, personalități din lumea filmului își pot împărtăși gânduri, idei, impresii alături de spectatorii prezenți la festival. **Meeting Point-ul** de la Cluj este un eveniment în sine însoțit de propria sa competiție: „Ai personalitate afirmă-te la TIFF!”. Proiectul, organizat de Autoritatea Națională pentru Tineret (ANT) Asociația pentru Promovarea Filmului Românesc (APFR), organizatorul principal al TIFF și YA. România, invită tinerii care studiază sau sunt pasionați de muzică, pictură, fotografie, teatru și film să se afirme în cadrul TIFF-ului. Astfel, 15 tineri pasionați de pictură, grafică și fotografie pot expune și prezenta lucrările, iar alți 25 de tineri, aparținând unor trupe de teatru, își prezintă producțiile pe scena special amenajată în curtea Muzeului. Alți zece tineri, a căror pasiune este muzica, se pot afirma în cadrul unui concurs, iar pe un ecran amplasat în aer liber rulează filme ale tinerilor regizori români.

cinema

al premiului Label Europa Cinema acordat în secțiunea Quinzaine des Realisateurs, la Festivalul de la Cannes. Trebuie să vă spun că alegerea peliculei s-a dovedit foarte inspirată, filmul fiind selectat pentru deschidere înainte de a fi premiat la Cannes. Sunt convins că va fi foarte bine primit și în România, unde are o relevanță în plus, pentru că vorbește despre cum privim azi ce s-a întâmplat în decembrie 1989. E o satiră mușcătoare, care i-a făcut pe criticii de la Cannes să-l compare pe Porumboiu cu Eugen Ionescu” - este de părere Chirilov. Că Mihai Chirilov nu s-a înșelat a dovedit-o reacția publicului. Filmul a fost aplaudat, vineri seara, minute în șir de spectatorii de la cinematograful Republica din Cluj. O parte din echipa care a contribuit la

Atunci când Renașterea a inițiat recalibrarea gândirii elitei artistice în favoarea valorilor Antichității, s-a deschis, după unii teologi, „calea cea rgă” al cărei punct final, în timp, se contura prin adoptarea unei neoidolatrii. Aspirările și iceririle Evului Mediu, centrate pe o relație it mai profundă cu Divinitatea iudeo-creștină, i fost nevoite să cedeze, parțial, în beneficiul (?) metodei științifice: a observației, a rațiunii. Ilosofia platoniciană și-a recăpătat nportanța, o prosperitate materială, o civiliza-e mai rafinată, un comportament mai elegant șlefuit, toate au contribuit la înflorirea cestei mișcări căutătoare și, în cele din urmă, onificatoare de Eu. Față de surorile ei, arta onoră a fost mai conservatoare. Abstractă, semenea matematicii, a construit în secole un dificiu nerenunțând definitiv la nici o aneasă”, valorificând, mai mult, emancipând e rând limbajul, forma, tehnica, aparatul rchestral. Dacă Berlioz și Wagner, mai târziu ruckner, Mahler și Richard Strauss lucrau cu nsambluri ce, la acea vreme, păreau că nu-ără prea mulți participanți, marea favorită a colului XX a fost percuția. Expresia cu totul ouă pe care a dat-o Stravinski ritmului, onctactul cu muzicile exotice practicate în ultele extrem orientale, nevoia permanentă de uloare, de sugestie au dezvoltat o întregă ndustrie a instrumentelor de percuție, atât ordabile, cât și a celor neacordabile.

Pe lângă cele „clasice” astăzi, veritabilii nterpreți își construiesc ei înșiși componentele e care au nevoie într-o lume sonoră care pcepe să fascineze. Este de la sine înțeles că lături de un corpus adaptat (multiple nscriptii pentru solo sau mai mulți percu-oniști, repertoriul destinat acestui mai puțin unoscult, totuși, compartiment al orchestrei care până nu demult sublinia doar anumite venimente ale dramaturgiei muzicale), s-a n bogătit și diversificat într-o mare viteză, iar

Tobe

numeroasele festivaluri de muzică modernă și contemporană relevă tocmai potențialul tehnic și mai ales expresiv al subiectului. Ca la fiecare ediție “Săptămâna muzicii contemporane” a programat în principal două manifestări camerale având drept țintă evoluția unor ansambluri de acest tip, ținând în același timp să remarcăm apetitul creatorilor de a atașa percuția unei mari varietăți de formații, în cazul în care nu folosesc electronics-urile. În România, Alexandru Matei, renumit percuționist, profesor la UNMB, și omologul său clujean, Grigore Pop, conduc grupuri alcătuite din absolvenți sau actuali studenți în programe pline de substanță. Incredibil câtă muzică pot făuri acești admirabili mînuitori de baghete ai ansamblului „Game” în lucrări de Michael Denhoff, **Bacchanische Tänze**, Carmen Cârncei **Songe du Dragon Rouge**, Lucian Zbarcea, **Boo! High!** (de fapt buhaiul din folclorul românesc), Dobri Paliev, **Reminiscențe 1866** (alături de “clasice” apare toaca de metal, fierăstrăul și binsasara) sau Paul Smadbeck, **Rhythm Song** (evocator al marimbei africane și al muzicii balafone). Aspectul arhaic și exotic este evident. Un Duo bizar, dar de mare efect l-a reprezentat asociația trompetă (Reinhold Friedrich) - percuție (Robyn Schulkowski). Artiștii colaborează din 1998 și, pentru „echipa” lor, instrumentele fiind cei mai fideli companioni, au fost scrise lucrări speciale. Robyn integrează în prezen-tările sale și elemente ce țin de vizual prin „dansul” pe care îl schițează în timp ce bate sau trece de la un instrument la altul. Foarte

corina bura

interesantă a fost **Sonata For Two Voices** (19-33) de John Cage - regăsit surprinzător de mult în programele din acest an - lapidară însă de mare efect și **Hepdate** scrisă de André Jolivet (1971), în care trompetistul R. Friedrich a făcut o extraordinară demonstrație a tehnicii sale virtuozice. Plină de rafinement timbral, **Andamento** în p.a.a., autor Eugen Wendel, alcătuieste un univers oniric în care sonoritățile se compun, se destramă, gem, se risipesc sub

muzică

touché-ul bine controlat al interpreților. **Improvizatio - John Cage 24** (Robyn - o viziune ermetică!), **Pulse** (Christian Wolf) și **Paths - In memoriam W. Lutoslawski** (Toru Takemitsu - mai monocromă) au completat acest neobișnuit *performing*. Dintr-o altă secvență a acestui festival amintim o altă p.a.a., **Amprente** scrisă de Laura Manolache pentru Alexandru Matei ce se dorește a fi un lanț de ritmuri-simboluri ale diferitelor vârste: **Giocososo**, **Energico**, **Misterioso**, **Lirico**, **Tence**, **Serafico** - indicații sugestive alcătuitoare de întreg, dar care pot exprima și caracterele acestei surprinzătoare familii de instrumente pe care acum începem să le descoperim.

ana amelia dincă

Gheorghe Miron este un desenator pur-sânge, ce iluzionează, cu o forță de impact de netăgăduit, prin intermediul unei ample imagerii, un adevărat **teatrum mundi**, unde evoluează personaje „magice într-o scenografie fantasmatică”. Astfel și începea criticul de artă Gheorghe Vida comentariul său asupra creației unui plasticianălăștean născut în anul 1958 și a cărui artă vine de o parte din sfera academismului, iar pe de

plastică

lta din universul alegoriei și de aici a unei perpetue perfecționări a formei și orizontului de extindere plastică. Deși monumentalist prin formația sa la Institutul de Arte Plastice Nicolae Grigorescu din București, Gheorghe Miron a îndrăgit grafica, motiv pentru care a dorit transmiterea mai departe a unor secrete nu numai ca profesor la Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin” din orașul natal. Galați ci și ca prieten nultor iubitori de frumos.

Numărul expozițiilor sale personale nu este impresionant (1985, 1987, 1995 - Galeriile de Artă Nicolae Mantu, Galați; 1998 Katowice, Polonia), însă desenul este sigur, maiestuos, misterios. Având permanent reper corpul uman,

Desenul și visul

cu precădere segmentele sferice care sunt atributul discursului vizual feminin, artistul își face o anatemă a creației din studiul analitic al structurilor ce îl alcătuiesc. Există aici o lume fantastică animată de patetismul și teatralitatea acelor scene de spectacol, urme ale petrecerii prin lume a ființei cu frumoasa materialitate perisabilă a anatomiei ca popas fără perenitate și deznodământ.

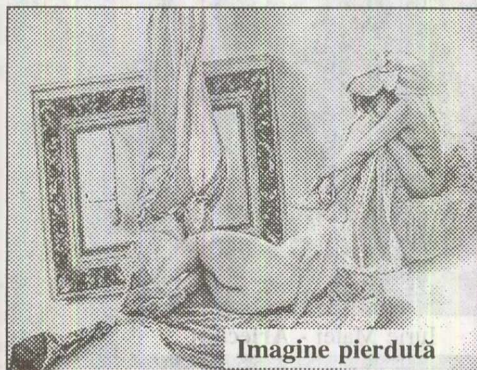
Atmosfera conturării unei scenografii imaginare leagă orizontul viselor umane de acele trăiri din memoria inconștientă a artistului, conferindu-i o anumită personalizare creației prin tot felul de trimiteri spre domeniul mitic și mistic. Mărul, cu a sa complexă simbolică de fruct oprit spre care ființa umană înaintează totuși încrezătoare, cu sentimentul resemnării față de propria condiție după păcatul originar, se constituie în cea mai directă rezonanță

Marioneta

pentru formele sferice ale trupului feminin, evocat adesea nud, într-o operă de o echilibrată coerență. Notațiile artistului sunt descriptive și au o amplă dimensiune figurativă, iar eroticismul lucrărilor se relevă în limitele frumuseții ca măsură a lucrurilor esențiale ale acestei lumi aflată în contextul beatitudinii sau a profunde melancolii generatoare de tot ceea ce eul artistic simte că se poate metamorfoza.

Suntem în asentimentul lui Theodor Parapiru care afirma, în anul 2001, că „fantezia artistului exersează propria implicare cu efecte revelatorii în mituri și scene consacrate, sugerând retrăirea unor momente definatorii pentru îngerii și demonii ce locuiesc în trupul omensc de carne și oase, luminat de dragoste și supus tăcerii.”

Imagine pierdută

adrian costache

Din amintirile unui fost scriitor. Tipologii scriitoricești

Nu am foarte multe amintiri despre scriitorii care au ocupat decenii întregi (iar unii ocupă încă!) o parte a scenei literare românești, înainte, dar și după 1990. Întâlnirile mele cu unii dintre aceștia au fost mai degrabă ocazionale... În deceniul opt, de exemplu, îl vedeam din când în când, la prozatorul Gheorghe Suciuc acasă, în cartierul Militari, pe poetul Cezar Ivănescu care ședea în același bloc cu redactorul de la Luceafărul... Venea uneori însoțit de Maria Ivănescu, soție și traducătoare, și formau un cuplu oarecum ciudat, datorită somatismelor diferite ale celor doi... Oricum, dintre ei, Cezar Ivănescu părea totuși a fi poetul, în ciuda chipului marcat, probabil, de un vărsat de vânt din copilărie și banalizat de semnele rămase... Era opusul, din acest punct de vedere, al lui Nichita Stănescu, de exemplu...

Lucra și el la aceeași revistă ca și gazda, revistă în care eu îi citeam din când în când versurile suprarealiste sau vag manieriste... Mi se păreau mai degrabă versuri experimentale, nu le-aș fi recomandat elevilor mei, recomandam mai degrabă în acei ani, dacă-mi amintesc bine, poeți precum Mircea Dinescu sau pe un poet sibirian, ca Ion Mircea, a cărui lirică îmi amintea de Blaga... Uneori citeam elevilor din poemele lui Adrian Popescu... Oricum, nefiind mare cititor de poezie, codul retolingvistic al lui Cezar Ivănescu îmi stârnea în acea vreme destule contrarictăți și poate de aceea nu-mi amintesc să fi discutat, în acele întâlniri, vreodată, despre poezie...

Se vorbeau altele, în schimb: despre reviste literare și scriitori, despre anume redactori de la „Luceafărul“ și „România literară“ etc, fără însă ca cineva să pună o patimă anume... O dată cred că se pomenise ceva și despre Dorin Tudoran, cu care Cezar Ivănescu avusese un conflict, înainte ca cel dintâi să devină subiect de scandal la Uniunea Scriitorilor și să plece apoi din țară... Subiectul discuției fusese însă repede curmat, iar eu înregistrasem atunci evenimentul nu ca pe o frondă împotriva regimului, ci mai degrabă ca înscriindu-se în anecdotica lumii literare... Clar era doar că cei doi, Tudoran și Ivănescu, se aflau pe poziții ostile, ba chiar, aflasem mai apoi, se încăieraseră de-a binelea... Dar nu doar pe motive politice...

Pe Cezar Ivănescu aveam să-l mai întâlnesc apoi după mulți ani, atunci când a luat Premiul de Poezie Eminescu la Botoșani și apoi în 2000, la o întâlnire ocazională de desfășurare a unui festival anual de poezie la Bistrița-Năsăud, despre noile programe de limba și literatura română... Cezar Ivănescu părușe a veni la întâlnire pornit împotriva acestor programe și atunci mi se confirmase impresia că el era de fapt un om de „stângă“, în discursul căruia aveam să recunosc cu oarecare

ușurință un anume limbaj, anume structuri, chiar, reziduuri, poate, ale unor clișee politice din comunism... Era o modă, ivită cu vreun an în urmă, să se critice noile programe de limba și literatura română, iar eu fusesem implicat în facerea lor... După un timp însă, curios, poetul devenise mai atent la argumente și mai mult ascultase apoi decât să exprime opinii sau judecăți categorice, ceea ce luase cumva apa de la moara celor care veniseră acolo porniți să facă din noile programe - se apropiau alegerile - caz de „trădare națională“... Așa se face că un atac politic împotriva puterii de atunci și pe care „chipurile“ eu aș fi reprezentat-o, rămăsese neconsumat, iar toată discuția se diluase și rămăsese într-un fel de coadă de pește... Și asta se întâmplase, paradoxal, lui Cezar Ivănescu

În esență, după atâția ani, fără să-l fi cunoscut decât ocazional, Cezar Ivănescu a rămas în mintea mea, mai degrabă ca un om dificil și nestăpânit, deși această imagine nu excludea, cel puțin în aparență, o anume stăpânire de sine, care venea probabil și din orogliul celui care scria o poezie specială. Și care avea și o vie conștiință a faptului că era/sau ar fi putut să fie un poet important al generației sale...

Încercând acum o tipologizare, nici Cezar Ivănescu și nici Marin Sorescu mai târziu n-au fost pentru mine scriitori a căror prezență orală să mă fi putut fascina. Sau poate n-am fost suficient de mult în preajma lor ca să pot vedea acest lucru...

Cu Marin Sorescu am fost cândva vecin de „garsonieră“ la mare... E un fel de a face abstracție de lume, de lumca din jur, și, uneori, de lume în general. Pentru mine însă prezența lui atunci și acolo devenise un eveniment... (Am mai spus acest lucru, în aceste „aventuri literare, spirituale“: față în față cu un scriitor important, eu deveneam brusc profesor,

Iurie Matei - Arlechin

jucam doar acest rol, ca și cum n-aș fi scri niciodată nici un rând... Ceea ce nu er deloc greu, scriitorii români necitindu-se cum se știe, unul pe celălalt... Iar eu m pregăteam de atunci poate să fiu un „fo scriitor“...

Marin Sorescu era vecinul meu și e așteptam doar o ocazie pentru a-i pune una două întrebări cu ale căror răspunsuri să m întorc în toamnă la elevii mei de la Sf. Sav și să-i impresionez prin acele elemente vi spectaculoase, ale literaturii, care prives prezența scriitorilor în lume, existența le fizică, pitorescul și ciudățenia gesturilo lor... La un moment dat mi s-a părut c ocazia chiar venise, provocată de Fănu Neagu și Mircea Sântimbreanu, amândo pescari amatori. Ei bine, aceștia, într-o z înainte de masa de prânz, organizaseră u fel de „festin“ cu „guvizii“ pescuiți, la car au invitat pe aproape toți cei care s întâmplase să se afle atunci în mica grădin a Casei Scriitorilor de la Neptun... Atunc așadar, am crezut că găsesc prilejul potrivi să-l întreb pe Marin Sorescu ceva despr piesa lui, **Iona**, căci teatrul lui mă fascina în perioada aceea, de altfel cred și acum c este cea mai rezistentă parte a creației lui îi citisem de altfel toate cele trei piese car formau un ciclu oarecum unitar, **Iona Paracლისierul** și **Matca**... Este adevărat însă, că atunci teatrul lui Sorescu nu pătrunses încă în programa școlară... I-am pus așadar o întrebare, nu mai știu exact ce, dar era c

aventuri spirituale

întrebare de „profesor“, oarecum didactică. M-a surprins neplăcut reacția lui, a zis ceva aproape ininteligibil, ceva din care n-am înțeles nimic, era un fel de a „a vorbi în barbă“, după care a schimbat brusc subiectul...

M-am gândit mai târziu că poate reacția lui era, indirect, și un gen de refuz ostentativ de vorbi despre sine, căci, vorbind despre operă, un scriitor vorbește, paradoxal sau nu, și despre sine sau mai ales despre sine... Sau poate era reacția scriitorului care-și păstrează ideile pentru scris refuzând să se risipească în retorici orale. Ori poate era chiar o formă de orgoliu... Mai târziu însă mi s-a confirmat faptul că „olteanul“ acesta era în fond un taciturn, un interiorizat... Un ciudat, cu alte cuvinte!...

Și, cu toate acestea, Marin Sorescu nu era totuși un tăcut definitiv și lega și relații de vie comunicare cu persoane mai tinere în special, ba, mai mult, le dedica și poezii. Aveam să văd asta în casa prozatoarei C.C. undeva aproape de Piața Romană, într-o casă monumentală, în care Sorescu venise de mai multe ori și se împrietenise cu fiica gazdei, o fată de 13-14 ani, căreia, datorită memoriei nu mă înșală, îi dedicase chiar o poezie, iar fata, talentată și ea, făcuse un gest reciproc... Întâmplarea în sine nu modifică însă tipologia scriitoricească ce s-a vrut a fi identificată aici: tăcuții, taciturnii cei care disprețuiesc retorica orală, sunt o categorie... Din această categorie înclin să cred că face parte și un alt nume pomenit aici din promoția '70. E vorba de poetul Ion Mircea...

Doctor de trup, de minte, de suflet

Barbu Cioculescu

Se împlinește, la 17 iunie a.c., un an de la trecerea în neființă a doctorului Virgil Sorin, mare prieten al scriitorilor - și îngrijitorul lor, la policlinica la care au înscrisi -, iar, la rândul său, un inspirat scriitor, autor de portrete literare, traducător și, ai cu seamă, în calitate de neurolog și psihiatru, autor a patru originale lucrări având ca subiect în special scriitorii.

Investigații, pe baza unor chestionare speciale, de dânsul gândite și întocmite, după cele mai înaintate modele vizând personalitatea, aptitudinile, scriitorii în cauză au dobândit astfel o fișă de un tip cu totul nou. Născut în anul 1926 la Casimcea, Tulcea, Virgil Sorin absolvit Facultatea de Medicină Generală din București în anul 1952. A lucrat la Institutul de Neurologie al Academiei R.S.R și la Spitalul Alexandru Sahia, ca medic primar, fiind și autorul unor apreciate lucrări de specialitate, precum: **Dubla reprezentare a sensibilității profunde**, în colaborare cu acad. O. Sager, **Refluxul vestibulo-gastric**, în colaborare cu acad. Blăleanu-Stolnici, **Majeptilul în nevroze**, în colaborare cu prof. H. Facon, I. Ionescu și Brăghici.

Încă din anul 1972 a publicat o serie de lucrări tematice și interviuri cu personalități de seamă ale societății noastre, strânse în patru volume: **Munca, idealuri, creație** (1978), **Secretul făuririi personalității**, (1982), **Personalitate și succes** (1987) și **Scriitorii omâni contemporani**, antologii, vol. I, 1999. În materia acestora și ca rezultat a numeroase investigații, a elaborat un substanțial **Mic dicționar de portrete psihologice. Personalități românești contemporane**, cu un cuvânt înainte de prof. univ. Mihai Golu București, Editura Cartea Românească, 2002).

Din afirmațiile prefațatorului, unicitatea acestui dicționar, originalitatea ar rezida în faptul că prezintă portretele psihologice ale celor mai reprezentative personalități contemporane, din cele mai semnificative domenii ale vieții spirituale și sociale, în special scriitorii - incizeci din cei șaptezeci și șase portretizați. Atâtea exemple din primele litere ale alfabetului: V. Balotă, Eugen Barbu, George Bălăiță, Ana Blandiana, Nicolae Breban, Augustin Buzura, Paul Carmel, G. Călinescu, Mircea Cărtărescu, Mihai Cimpoi, Barbu Cioculescu, Șerban Cioculescu, Dan Cristea, Ștefan Augustin Doinaș ș.a. Portretele s-au realizat pe fondul

unor riguroase metode, îmbinând ingenios autoevaluarea cu heteroevaluarea, întru surprinderea diversității și complexității structurii psihologice interne a respectivelor personalități.

În sfera psihologiei, activitatea dr. Virgil Sorin s-a îndreptat, deci, către zona **personalității umane** - în lucrarea sa

virgil sorin

Personality, din 1974, D. Mc Clelland inventaria nu mai puțin de 100 de definiții ale personalității, iar G. Allfort considera că "personalitatea este chiar mai dificil de studiat decât stelele și planetele - nici un psiholog și nici un profan nu va înțelege pe deplin vreo personalitate singulară, nici pe a sa proprie, dar acest fapt nu neagă existența personalității".

Cu asemenea obstacole de plan general a avut de luptat dr. Virgil Sorin, având a ține seama că fiecare om este un unicat, însă în anumite privințe la fel ca toți ceilalți semenii. În cei aproape treizeci de ani de studii, s-a dedicat unei cât mai aprofundate cunoașteri a vieții psihice interioare a personalităților abordate. În etapele cercetărilor, a stăruit asupra conținutului chestionar american Guilford-Zimmermann, combinat cu aprofundata studiere a lucrării, pe care a și tradus-o în românește, a lui K. Leonhard despre personalități accentuate, lărgind câmpul de cuprindere a chestionarelor reținute. A introdus, astfel, în chestionarele sale, în afară de punctele referitoare la temperament și caracter, date privind compor-

tamentul social, fundamentul biologic, recte vârsta, talia, greutatea, starea sănătății, obișnuințele alimentare ș.a. Din toate acestea a rezultat un chestionar sintetic, în care un rol major l-au avut "martorii", cei chemați să se pronunțe asupra insului investigat, în paralel cu propriile declarații ale acestuia. Cu toatele, pe o scară gradată de la zero la zece.

Precum aprecia dr. Mihai Golu, "ca și în cazul întocmirii trăsăturilor conativ-dispoziționale, în aprecierea finală a potențialului aptitudinal s-a ținut seama și de estimările unor terțe persoane luate în categorie de «judecători»". Moderator între opiniile subiecților despre sine și ale persoanelor care îi cunoșteau mai bine, dr. Virgil Sorin a evitat orice șablon ori concluzie unilaterală. Micul său dicționar ne spune multe, dacă nu toate, despre scriitorii ale căror monografii nu au fost încă scrise, dar care la elaborare vor trebui să țină seama de concluziile, de diagnosticele spirituale puse de dr. Virgil Sorin pe variatele și într-o anumită măsură, insondabile paliere ale personalității - aceea pe care, decenii de-a rândul, o orânduie ostilă omului o considera simplă emanație a mediului înconjurător. Dovedind contrariul, adică extrema diferențiere în unitate a speciei umane, cu cele mai adecvate exemple din rândurile creatorilor,

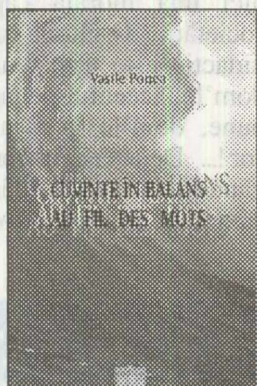
comemorări

dr. Virgil Sorin a demontat, cu bună știință, una din tezele de bază ale materialismului istoric, pe mâna marxismului leninist-stalinist.

Cu toate că nu i-am fost pacient - lipsit de pofta de a mă pensiona pe teme de suferință nervoasă, la douăzeci și cinci de ani l-am prețuit pe autorul de scheme menite să ne lămurească nouă înșine cine suntem - eventual și celorlalți!

Omul era deschis, binevoitor, răbdător cu acei dintre viitorii interogați ce simțindu-se într-un for asemănător unui tribunal, se arătau mai rebarbativi, mai ascunși. Prin profesie, dr. Sorin avea darul persuasiunii și meritul perseverenței - acesta prin caracter. Nu a dezarmat, de pildă, când, având a-mi face un autoportret pe note oarecum școlare, m-am amuzat punându-mi note mici la acele calități cu care, obișnuit insul uman, iar scriitorul mai ales, se mândrește. Soluția a venit, atunci, din partea martorilor.

Dispariția sa, petrecută în tăcere, a făcut ca la înmormântare să nu fie prezenți mai nici unul din scriitorii pe care, cu pasiune și uitare de sine, îi portretizase. Cel puțin, la un an de la plecarea sa dintre noi, să rostim tradiționalul: "Să-i fie țărâna ușoară"!

1) Cuvinte în balans
Vasile Ponea
Editura Clusium

2) Nebunia rostirii
(Cornelia Ionescu Ciurumelea)
Editura RAFET

3) Fabule din două veacuri
(Nicolae Dragoș),
Editura RAFET

ana dobre

Cândva, pentru a susține ideea necesității imitației în viața social-culturală, constând în preluarea unor forme înainte ca acestea să aibă un fond adecvat, Eugen Lovinescu afirma și nevoia *simulării* ca prestadiu al *stimulării*. Cazuistica bogată și susținută era convingătoare chiar și pentru un spirit mefient. E posibil, așadar, ca la un moment al evoluției sale istorice, o societate să împrumute și/sau să preia forme ale unei civilizații și culturi mai dezvoltate, *major*. *Culturile mici* sunt predestinate a se supune, a imita pe cele mari. O condiție derivă de aici, anume ca *simularea* care intenționează să producă *stimularea* să nu ducă la *simulacre*.

Între timp, societatea românească a parcurs un drum, nu tocmai lin, s-a confruntat cu toate problemele secolului, *fondul* s-a dezvoltat într-atât, încât, uneori, a prevalat asupra *forme*. Pe vremea lui Titu Maiorescu, se punea acut problema *formelor fără fond*; astăzi, la nivel social, a *fondului fără forme*. Avem specialiști foarte buni în sectoare importante ale economiei, ale inteligenței. Există o *suprastructură*, dar nu și *forme* adecvate pentru ca această suprastructură să facă/să producă pentru România. E o suprastructură care se pierde în lume, prin diferite țări dezvoltate, care le plătesc contribuția, de altfel, singura motivație pentru exilul lor voluntar, dar nu se interesează de viitorul lor ca intelectuali, ca inteligențe românești. Exportul de inteligență este singura contribuție a României contemporane la progresul societății omenești, în genere, nu și al țării noastre, însă.

Decalajele în loc să se reducă, se adâncesc. E ca și cum în loc să-ți construiești o casă pentru tine și familia ta, ai face-o pentru vecin, vânzându-ți ideile, talentul, munca, imaginația, visele tale pentru un pumn de arginți. E un act de trădare față de tot ceea ce intim ne aparține.

Iată, deci, că *simularea* lovinesciană n-a dus neapărat la *stimulare*. S-a ajuns, mai degrabă, la *simulacru*, care este un

Simulări și simulacre sau *panem et circenses*

kitsch, adică *ceva* prezentat ca *altceva*. Nu numai în plan estetic, arhitectural poate fi semnalat *kitsch*-ul, ci și în domeniul vieții sociale. E un fel de igrasie a societății care atinge lent, dar implacabil toate sectoarele.

Nici școala n-a rămas în afara acestei degradări, acestei *igrasii sociale* care atinge și ceea ce era *așezat, ordonat, bun*. Școala își câștigase prin contribuția celor mai buni dintre dascălii săi, prin valoarea intelectuală a unora dintre cei mai buni elevi ai săi un prestigiu care părea etern. Nimic nu rezistă însă eroziunii. Nici școala nu a făcut excepție.

Asaltul hârtiilor, al programelor, al simulărilor, falsul raport dintre instrucție și educație, cu ideea preponderenței educației conduc spre *simulacru*. Într-o lume *anormală*, bolnavă, școala trebuia să

examen, nu și rezultatele acestuia. Elevii *știe* că nota de la simulare *nu contează*. Neavând o motivație, el nu va face niciun efort pentru un rezultat cât mai bun. Să fac apoi clasamente, pentru școli și profesori, se dau comunicate în presă. Dacă nu avem subiecte de discuție, trebuie să le inventăm. Examenele *reale* au dezmințit mereu aceste rezultate ale simulărilor. Încă o dată: care este utilitatea lor? Că aport de calitate pot avea ele?

Poate că realitatea are nevoie și de aceste *simulacre* pentru a descoperi esența în aparență, adevărul de fals. Dacă s-a pornit de la ipoteza că fiecare școală este interesată de rezultatele pe care le obține elevii și profesorii săi, problema simulărilor examenelor ar rămâne, firesc, la latitudinea fiecărei școli. Ne place să complicăm lucrurile simple. Cu mijloace proprii, c

fonturi în fronturi

rămână locul *sănătos, normal* - o oază de frumusețe, de speranță, de optimism.

Poate că la poliție, la jandarmerie, la pompieri sunt necesare *simulările* de accidente, de prindere/imobilizare a infractorilor, de prevenire a incendiilor etc. E o problemă a instituțiilor respective. A devenit o modă, de câțiva ani încoace, să simulăm examenele naționale - testare, bacalaureat. Elevii nu au nicio motivație și, de aceea, de fiecare dată rezultatele sunt dezastruoase.

Simularea examenelor este o farsă și un *simulacru*. Ne-am întrebat unde este utilitatea lor, dacă am ști că întrebarea nu e doar retorică. Ce le face atât de necesare? Un consum, o risipă nejustificate, prin efectele pe care le-ar putea produce, din punctul de vedere al timpului pierdut, fără îndoială, și irecuperabil, ca și din punctul de vedere al consumabilelor (hârtie, coli de examen, toner etc.). Pregătite în mare secret și anunțate cu mare pompă, plecând mereu de la *prezumția de vinovăție* a dascălului, asupra acestor *simulări-simulacre* se dezinformează cu bunăștiință și cu cinism. Se urmărește doar *logistica*, modul de desfășurare a unui

resurse proprii, fiecare școală ar putea organiza propriul ei examen cu subiecte unice, elaborate de SNEE. Condițiile în care se produc aceste simulări, astăzi, în acest ceas al învățământului românesc, nu sunt cele normale. După o astfel de simulare, o activitate în afara programului de lucru, profesorul trebuie să recupereze orele pe care le-a pierdut cu toate clasele. Într-o zi ca aceasta, un profesor lucrează mai mult de 10-12 ore, ore suplimentare pentru care **nu este plătit**. Sunt șase astfel de zile pentru un profesor de liceu care participă la ambele. Un masochism de neînțeles face ca să fie *descurajat* profesorul, categorie socio-profesională care pregătește, totuși, viitorul unui popor.

Astăzi, din păcate, profesorul nu mai are nici o motivație materială (salariul) nici una morală (aprecierea, respectul societății). O glumă care circulă în mediul didactic este următoarea: -Cum se pune dom'le, accentul pe profesor?! -Nu se pune, dom'le, nici un accent pe profesor!... De aceea, uneori, mi-e teamă să mă gândesc la ziua de mâine. "..., *când va fi un cântec de alte primăveri?*"

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Nici conducerea revistei nu își asumă opiniile exprimate. Responsabilitatea aparține în exclusivitate autorilor.